

ENSKILDA HÖGSKOLAN STOCKHOLM

EXAMENSARBETE

Teologiskt program inriktning Pastor

Kandidatuppsats

Kyrkohistoria

VT 23

”Brödet är ett, brutet för alla...eller?”

Om nattvard, dess öppenhet och konsekvens

Författare: Carl Lagerkvist

Handledare: Michael Nausner

Tack

Till S:t Peters församling, er generositet ni visat mig. Nattvardens gåvor som ni uppenbarat för mig genom liturgin i gudstjänsten. Detta har jag lärt mig att älska, att omfamna och att bottna i. Detta är slitstarkt när allt annat i livet rämnar och orden inte räcker till.

Till Jenny, för att jag får ta rygg på dig och se upp till dig i pastoralt ledarskap.

Till Anna, min kära vän, som enträget orkar lyssna på mig och mina ibland allt för många teologiska diskussioner och samtal kring kyrka, teologi och samhälle. Utan dig, vår vänskap och ditt omsorgsfulla stöd hade inte denna uppsats blivit möjlig och jag hade inte varit där jag är idag.

Till min handledare Michael, tack för våra samtal och för ett stort mått uppvisat tålamod.

Till mina studiekamrater på Enskilda Högskolan Stockholm.

Till sist...till mina föräldrar, Anna och Magnus, utan er hade inte något av detta varit möjligt.

Abstract

This essay aims to study the Eucharist in three Protestant church traditions, based with a special interest in its openness and consequences. Are there any restrictions who can receive communion? What importance do these traditions attach to the Lord's supper; what consequences does it have? The essay is based on four documents, an ecumenical document from the World Council of Churches, and a document each from the United Methodist Church, the Church of Sweden and the Uniting Church in Sweden. The investigation concludes that the Church of Sweden is not completely consistent in its view of the Eucharist - the Eucharist is a meal for the baptized, but practice can vary. The presence of the Holy Spirit and the connection between the Eucharist and sanctification are less emphasized in the Church of Sweden, while it is stressed in the Uniting Church in Sweden and the United Methodist Church. The author concludes that the communion table should be open to all who seek it. He also longs for a communion revival in his own Church community, which is The Uniting Church in Sweden.

Engelsk titel

"The bread is one, broken for all... is it?" On communion, its openness and consequence

Nyckelord

Nattvard; Ekumeni kyrkan; The United Methodist Church; Svenska kyrkan; öppenhet; helgelse

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställning	6
1.2 Metod och teori	6
1.3 Material	6
1.4 Tidigare forskning	7
1.5 Disposition	7
2 Bakgrund	9
2.1 Den judiska påskmåltidens liturgi	9
2.2 Nattvarden i den tidiga kyrkan	9
2.3 Nattvardens plats i väckelsen	10
3 Dop, nattvard och ämbete (BEM)	12
3.1 Nattvardens i den ekumeniska rörelsen	12
3.2 Nattvardens fem aspekter enligt BEM-dokumentet	13
4 This Holy Mystery	17
4.1 Det finns mer	18
4.2 Metodismens historia	20
4.3 Nåd och sakrament	21
4.4 Kristus är här, upplevelsen av mysteriet	21
4.5 Nattvardens sex aspekter enligt This Holy Mystery	24
5 Biskopsbrevet – Fira nattvard	25
5.1 Evangelisk luthersk nattvardssyn	26
5.2 Nattvarden i kyrkans och teologins historia	27
5.3 Relationen mellan dop, nattvard och den ekumeniska rörelsen	29
5.4 Nattvardens fem aspekter enligt Fira nattvard	31
6 Färdplan – ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare	34
6.1 Identitet: Enhet	37
6.2 Mission: Dela tron vidare	37
6.3 Mission: För världens skull	38
7 Resultat och diskussion	39
7.1 Vem har tillträde till nattvardsbordet?	40
7.2 Kan nattvarden bli exkluderande?	42
7.3 Nattvardens konsekvenser	43
8 Slutsats och avslutning	45
9 Sammanfattning	47
10 Litteraturförteckning	49

1 Inledning

Nattvarden har alltid fascinerat mig i min längtan och strävan efter att få vara en lärjunge och tillhöra en kristen gemenskap. Nattvardens plats i gudstjänsten ser jag numera som en central del då jag på senare tid i mitt liv lärt mig att uppskatta, upptäckta och älska rikedomerna i att få fira nattvard regelbundet i gudstjänsten som en rytm i vardagen.

Nattvarden blir för mig ett slags pågående *teologiserande*, en social praktik i mitt eget liv och i relation till den gudstjänstfirande församlingen, varje söndag som en rytm. Jonas Idestrom talar i sin bok *ikoniska kartor* om teologi som ett verb snarare än ett system av tankar och teorier¹ och det är så jag tror vi bör förstå nattvardens mysterium. Nattvarden är praktiserad teologi.

Nattvarden kan också vara något ”Mystagogiskt”². Ett till synes kanske märkligt begrepp som Karin Johannesson, biskop i Uppsala stift, utvecklar i *Kyrkans tidning*: ”Det finns en stor andlig längtan idag, och det är inte främst intellektuell kunskap om tron som efterfrågas utan en kunskap som berör hjärtat och livet...”³ Nattvarden berör själ och hjärta. Carl Stattin, diakon i Knivsta pastorat, instämmer: ”I stället ser jag ett ärligt sökande efter en förtäta gudrelation och intresse för andlig fördjupning som spänner över alla Svenska kyrkans olika fromhetstraditioner.”⁴ Vidare tar Stattin till orda: ”...mystagogiken går ut på att skifta fokus från hjärna till hjärta.”⁵ Att söka erfarenheten först och det intellektuella därefter. Nattvard är just detta, en stark till synes andlig erfarenhet.

---

¹ Idestrom 2021.

² Lindh, Kristina. 2022. *Mystagogiken vill göra en förtrollad värld tillgänglig*. I: *Kyrkans Tidning*. Hämtad 12 augusti 2023.

³ Lindh, Kristina. 2022. *Mystagogiken vill göra en förtrollad värld tillgänglig*. I: *Kyrkans Tidning*. Hämtad 12 Augusti 2023.

⁴ Lindh, Kristina. 2022. *Mystagogiken vill göra en förtrollad värld tillgänglig*. I: *Kyrkans Tidning*. Hämtad 12 Augusti 2023.

⁵ Lindh, Kristina. 2022. *Mystagogiken vill göra en förtrollad värld tillgänglig*. I: *Kyrkans Tidning*. Hämtad 12 Augusti 2023.

1.1 Syfte och frågeställning

Uppsatsen avser att studera nattvardens öppenhet och effekt i olika kyrkotraditioner. En analys genomförs av *Dop, nattvard och ämbete-dokumentet (BEM)*, *This Holy Mystery (THM)*, *Fira nattvard* och *Färdplan - Ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare* för att hitta likheter och skillnader i respektive kyrkotraditioner. Jag vill utreda följande frågeställningar:

- Vem får ta del av nattvarden i respektive kyrkotradition?
- Vad får nattvarden för möjliga konsekvenser?

1.2 Metod och teori

Metoden för detta arbete är en textanalys och en komparativ studie. Huvudmaterialet för denna uppsats kommer att tolkas ur ett hermeneutiskt perspektiv.⁶ Dokumenten ifrån The United Methodist Church *This Holy Mystery*, biskopsbrevet ifrån Svenska kyrkan *Fira nattvard* och Ekumeniakyrkans *Färdplan - Ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare* är på olika sätt normerande i respektive kyrkotradition kring nattvardens praxis. Dessa utgör grunden för min analys. Jag tar först avstamp i *BEM-dokumentet* för att kunna konstatera deras gemensamma hållning om nattvarden i *BEM-dokumentet*. Därefter presenteras dokumenten i kronologisk ordning. Vidare diskuteras skillnader och likheter som bearbetas för att komma fram till resultat och slutsatser på mina frågeställningar.

1.3 Material

Materialet jag har valt är dokument om nattvarden som har blivit normerande i de olika kristna kyrkotraditionerna dokumenteten representerar. I uppsatsen används det ekumeniska *BEM-dokumentet* för att hitta gemensamma drag där kyrkor är överens om praktik kring nattvardssyn och nattvardsbruk. *This Holy Mystery* är ett dokument som behandlar The United Methodist Churchs syn på nattvarden inom den globala metodistkyrkan och är normerande inom The United Methodist Church. *Fira nattvard* är ett biskopsbrev utgivet av Svenska kyrkans biskopar och behandlar en evangelisk-luthersk syn på nattvarden inom Svenska kyrkan. Ekumeniakyrkans *Färdplan - Ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen*

---

⁶ Dahlgren & Florén 1996: s. 280–281.

vidare är ett kyrkoledarbrev utgivet 2022 till Equmeniakyrkans kyrkokonferens⁷ där de nuvarande kyrkoledarna föreslår riktningen för det relativt nya samfundet och stakar ut en väg för dess framtid.

Jag har valt att använda mig av förkortningen UMC för samfundet The United Methodist Church och *THM* för *This Holy Mystery*. I uppsatsen förkortas också det ekumeniska dokumentet *Dop, nattvard och ämbete* till *BEM-dokumentet* eller enbart *BEM*. *Fira nattvard* omnämns ibland i uppsatsen som *Biskopsbrevet* eller dess titel.

1.4 Tidigare forskning

Det finns forskning där öppet eller stängt nattvardsbord diskuteras. Anna Thyr undersöker i sin uppsats *Kom, Nu är allt tillrett! Om argument för och emot öppet nattvardsbord*⁸ argument för och emot ett öppet nattvardsbord och närmar sig frågan om nattvardens tillgänglighet, vilka som får ta emot nattvarden. Hon undersöker detta i luthersk kontext. Thyr konstaterar att det finns pastorala utmaningar i Svenska kyrkan angående de odöptas deltagande i nattvarden. I början av 1900-talet var det annorlunda när de flesta var döpta och tillhörde Svenska kyrkan än vad läget är idag. Detta ser Anna som en stor pastoral utmaning att förhålla sig till.

Jag har inte kunnat finna någon undersökning som relaterar dessa frågor till Equmeniakyrkan idag. Min uppfattning är att det undersöks allt för lite om Equmeniakyrkan inom fältet Kyrkohistoria med inriktning ekumenik. Jag ser det som något som behövs och en ”kunskapslucka” för vidare forskning.

1.5 Disposition

Uppsatsen består av sex huvudkapitel förutom inledningen. Här nedan presenterar jag kortfattat dessa kapitel och deras innehåll.

---

⁷ Kyrkokonferensen är Equmeniakyrkans högsta beslutande organ.

⁸ Thyr, Anna. 2010. *Kom, Nu är allt tillrett! Om argument för och emot öppet nattvardsbord*. (Kandidatuppsats) Göteborgs Universitet. s.58.

Bakgrund: Här ges en kortfattad historisk bakgrund till nattvarden i den tidiga kyrkan. Teman som behandlas är den judiska påskmåltiden, nattvarden i den tidiga kyrkan samt nattvarden i väckelsen.

Dop, nattvard och ämbete (BEM): I detta kapitel parafraserar jag och återger material ifrån *BEM-dokumentet*. Kapitlet blir också en ekumenisk inblick och redogörelse för nattvarden. Kapitlet avslutas med nattvardens fem aspekter enligt *BEM-dokumentet*.

This Holy Mystery (THM): I detta kapitel återges The United Methodist Churchs syn på nattvarden och dess självuppfattning samt syn på helgelse. Kapitlet avslutas med nattvardens sex aspekter enligt *This Holy Mystery*.

Biskopsbrevet – Fira nattvard: Här behandlas Svenska kyrkan och Martin Luthers syn på nattvarden utifrån ett evangeliskt-lutherskt perspektiv. I detta kapitel blir det också tydligt att nattvarden inom luthersk kontext föregås av dopet. Relationen mellan dop och nattvard diskuteras här. Kapitlet avslutas med nattvardens fem aspekter enligt *Biskopsbrevet – Fira nattvard*.

Färdplan – Ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare: I detta kapitel presenterar jag ett kyrkoledarbrev ifrån Ekumeniakyrkan om vägen framåt för det relativt nya samfundet som hittills har existerat i tolv år med särskild hänsyn till det som nämns om nattvarden. I kapitlet nämns också vad Ekumeniakyrkan har valt för väg angående nattvard och dess relation till varandra det kristna dopet.

Resultat och diskussion: Här görs en analys av mitt samlade material som min undersökning lett till och vidare diskussioner utvecklas.

Slutsats och avslutning: Här dras slutsatser baserade på min analys samt en redogörande avslutning för min uppsats och arbete.

2 Bakgrund

I detta kapitel avser jag att beskriva och ge en historisk introduktion till nattvarden som praktik. Dessa underrubriker förekommer: *Den judiska påskmåltidens liturgi. Nattvarden i den tidiga kyrkan. Nattvardens plats i väckelsen.*

2.1 Den judiska påskmåltidens liturgi

Det judiska påskfirandet bestod av en liturgi i sig själv. Det som var det centrala elementen i det judiska påskfirandet var fyra bägare som blandades ibland med vatten, påskalammet, osyrat bröd och bittra örter. Man började måltiden med tre välsignelseböner sedan hänvisades det till påskens högtid och det osyrade brödets fest, minnet av befrielsen ur slaveriet ur Egypten ifrån 2 Mosebok 12:14⁹ därefter drack man den första bägaren. Husfadern hade tre bröd framför sig och bryter det mittersta och hänvisar till bedrövelsens bröd som man åt i Egypten och blandar sedan den andra bägaren. Den judiska lagen var noga med att man skulle äta påskalammet med osyrat bröd och bittra örter. Husfadern bad en bordsbön över de osyrade bröden, bröt dessa och delade ut dem. Här åt man själva påskalammet med brödet. När måltiden var slut blandade man den tredje kalken, ”välsignelsens kalk”. I detta sammanhang förekom det ofta en välsignelsebön. När alla var klara med kalken blandades det ytterligare en och man sjöng tillsammans.¹⁰ Det sägs uttryckligen i de synoptiska evangelierna att Jesu sista måltid med lärjungarna var ett firande av pesach.

2.2 Nattvarden i den tidiga kyrkan

Nattvarden som handling kopplas nära samman med Jesus sista måltid. Nattvardens paralleller med det judiska påskfirandet nämnt ovan är något som forskare är rörande överens om. I boken ”Eucharistic Origins”¹¹ skriver Paul F. Bradshaw att man bör skilja på den sista måltiden som en historisk händelse och de versionerna vi får genom evangeliernas berättelser. Exegeter såsom Rudolf Bultmann och John D. Crossan menar att Jesus möjligen hade denna

---

⁹ 2 Mos 12:14.

¹⁰ Kieffer m.fl. 1996: s.16.

¹¹ Bradshaw 2004:1.

måltid med sina lärjungar, men att det vi idag kallar nattvard är något som uppkom senare i och med de första kristna. Men den centrala källan för nattvarden är ändå Jesus sista måltid med lärjungarna.

I Apostlagärningarna är inte ordet nattvard ett begrepp utan i stället förekommer brödsbrytelsen enligt René Kieffer i boken "Nattvarens Teologi."¹² Lukas beskriver "urbilden" utifrån Apostlagärningarna 2:41-42 och 2:44-46¹³ alltså en tidig beskrivning om hur de tidiga kristna levde. Bordsgemenskapen är två viktiga komponenter för Lukas och de första kristna. "och i hemmet bröt de brödet..." Utifrån den historiska kontexten kan vi bara ana vad som menas med att bryta brödet. Är det möjligen med inspiration ifrån den judiska påskmåltiden? Lukas verkar mena att brödsbrytelsen är något återkommande som man höll fast vid och firade. Kieffer menar att det rör sig om en "kultisk handling" som man gjorde på söndagen då Jesus uppstod enligt traditionen.¹⁴ Kieffer lyfter fram berättelserna om nattvarden hos Paulus och i de synoptiska evangelierna. I enlighet med ett bibliskt vittnesbörd är det särskilt intressant med instiftelseorden som har blivit beståndsdelar som vi har med oss idag i vårt firande i kyrkor världen över.

Medan de åt tog Jesus, ett bröd, och efter att ha läst tackbönen bröt han det, gav åt sina lärjungar och sade: Tag och ät, detta är min kropp. Och han tog en bägare, och efter att ha tackat Gud gav han den åt dem och sade: Drick av den alla. Detta är mitt blod, förbundsblodet som blir utgjutet för många till syndernas förlåtelse.¹⁵

2.3 Nattvarens plats i väckelsen

När föregångarna till det som idag är Ekumeniakyrkan: Svenska Baptistsamfundet, Missionsförbundet och Metodistkyrkan i Sverige väl bildades en gång i tiden, var det huvudsakligen på grund av ordet som blev den stora frågan att ta strid om, dock var ofta nattvardsfirandet utan en luthersk präst medverkande ett tidigt startskott som sedermera ledde

---

¹² Kieffer m.fl. 1996:7.

¹³ Apostlagärningarna 2:42-46.

¹⁴ Kieffer m.fl. 1996:8.

¹⁵ Matteusevangeliet 26:26-28.

till och markerade grundandet av en fri församling. I *Sveriges kyrkohistoria – folkväckelsens och kyrkoförnyelsens tid* kan man läsa följande och förstå grunden till att ordet var i första hand i centrum för väckelsens folk: ”Varje människa hade rätten att göra sin egen bibeltolkning och Bibeln behövde – för att rätt förstås – inte längre läsas i kyrkans sammanhang. Det var den enskilde läsaren som hade tolkningsföreträdet före kyrkan.”¹⁶ Detta låter ju förstås väldigt individualistiskt och polemiskt. Att det snarare var ett samspel mellan kyrkan och individen. Det var strängt förbjudet att utan en luthersk präst närvarande tolka bibeln och ha egna möten i hemmen. Mycket kyrkokritik fanns emot Svenska kyrkan vid tidpunkten för väckelserörelsernas framfart. E.J Ekman som var en av förgrundsgestalterna inom ett av dessa väckelsepräglade samfund som långt senare skulle bli Equmeniakyrkan, Svenska Missionsförbundet menade att den då nybildade fria kyrkobilddningen skulle vara ett tydligt alternativ till Svenska kyrkan. När det blev fria församlingar ville man helt enkelt att de som tog emot nattvarden också var i väckelsens mening ”troende”, man förespråkade därför ett ”rent” nattvardsbord där alla som tog emot nattvarden var bekännande och medlemmar i nattvardsföreningen. Det förekom i vissa församlingar tillhörande Svenska missionsförbundet passerkort som skulle visas upp när nattvard firades.¹⁷ Nyeangelismen riktade stark kritik mot Svenska kyrkans nattvardsgångar. På vissa ställen i landet reagerade Svenska kyrkan och tog åt sig den kritik som nyeangelismen hade mot de stora nattvardsgångarna och frikopplade nattvardsfirandet från söndagens huvudgudstjänst, högmässan. I stället blev firandet av en lördagskväll, i vissa bygder skedde just detta för att tillfredsställa de nyeangeliskt troendes behov om enskild nattvard i kyrkans ordning.¹⁸

Nattvard firas inte varje söndag i kyrkor världen över. Nattvarden är vid sidan av dopet det ena av den protestantiska kyrkans två sakrament. De synliga elementen i denna måltid är bröd och vin, i vilka Kristus är närvarande. Kyrkor världen över både tänker, uppfattar nattvarden på olika sätt. Detta sker genom olika syn på nattvarden som sådan men också kyrkosyn och vem nattvarden är till för. Är nattvarden en måltid endast för de döpta? Är nattvarden en

---

¹⁶ Bexell, 2003:124.

¹⁷ Bexell, 2003:126.

¹⁸ Bexell, 2003:126–127.

måltid för de som vill närma sig Kristus men som ännu inte är döpta? Beroende på hur kyrkor tänker och tolkar får detta konsekvenser i människors gudstjänstliv.

3 Dop, nattvard och ämbete (BEM)

I detta kapitel lyfts dokumentet *dop, nattvard och ämbete (BEM)*. Vidare underrubrik är: *Nattvarden i den ekumeniska rörelsen*. Kapitlet avslutas med *nattvardens fem aspekter enligt BEM-dokumentet (BEM)*.

Olika kyrkor tänker och tolkar olika vad som händer i nattvarden. Den ekumeniska rörelsen är präglad av att stärka och se till det gemensamma vi har som kristna. Detta kapitel avser att ge en introduktion till *BEM-dokumentet* eller *Dop, nattvard och ämbete* utgivet av Kyrkornas världsråds Faith and order kommission 1982 i Lima, Peru. Jag citerar och återger endast *BEM-dokumentets* kapitel om nattvard.

3.1 Nattvarden i den ekumeniska rörelsen

Nattvarden är en gåva till kyrkan ifrån Gud. Ett sakrament enligt *BEM*. KV eller Kyrkornas världsråd är ”en gemenskap av kyrkor, vilka bekänner herren Jesus Kristus som Gud och Frälsare i överensstämmelse med den heliga Skrift och därför tillsammans söker fullfölja sin gemensamma kallelse till Guds, Faderns, Sonens och den helige Andes ära” (Ur kyrkornas världsråds konstitution).¹⁹ Kyrkornas världsråd är en gemenskap av kristna kyrkor inriktade mot varandra i ett ömsesidigt beroende. Man kontrollerar inte vad kristna skall tro och göra som en auktoritet. Huvuduppdraget är att bistå kyrkorna på vägen mot målet som citerades här ovan ifrån deras egen konstitution. När kyrkorna kommer samman sker enhet och det är legitimt att ställa frågor. Hur blir då deras syn på dop, nattvard och ämbete?

Detta dokument har ansetts betydelsefullt för den ekumeniska rörelsen och den världsvida kyrkan sedan utgivningen. Såsom titeln antyder *Dop, nattvard och ämbete* är detta frågor som olika kyrkor världen över har olika praktik kring. Hur ska man då kunna samarbeta? Detta är frågor som detta dokument vill utreda, likheterna kyrkor emellan. Metoden som användes då var att studera och gå tillbaka till den gemensamma källan Bibeln och fråga vad den sa om

---

¹⁹ Dop, nattvard och ämbete – grunddokument för samtal om kyrkans enhet, 2014, s.13.

dessa ting Dop, nattvard och ämbete. Sedan ställde man alla konfessionella traditioner i kritisk belysning. Genom ett bibelteologiskt arbete söktes det gemensamma grundvalar. Kommissionen bestod av representanter från alla konfessionella traditioner. *BEM-dokumentet* är viktigt för det speglar en process och uttrycker vad kyrkorna kan säga och göra tillsammans. Dokumentets ekumeniska relevans är också möjligt att avläsa i hur det har påverkat andra ekumeniska dokument såsom Borgåöverenskommelsen (1997) mellan de nordiska och baltiska lutherska kyrkorna samt de anglikanska kyrkorna på de brittiska öarna, eller överenskommelsen mellan Svenska kyrkan och Svenska missionskyrkan år 2006. *BEM-dokumentet* har också haft påverkan på samtal mellan Svenska kyrkan och Svenska Baptistsamfundet i frågan om dopet för att nämna några exempel.²⁰

3.2 Nattvardens fem aspekter enligt *BEM-dokumentet*

Enligt *BEM-dokumentet* ger Gud oss någonting i sakramentet Nattvard var gång vi får ta emot.²¹ *BEM-dokumentet* menar att det sker någonting när man får ta emot denna frälsnings gåva. Gud handlar i nattvarden och ger liv och förnyelse åt varje människa: ”Enligt Kristi löfte mottar varje döpt medlem av Kristi kropp i nattvarden försäkran om syndernas förlåtelse och löfte om evigt liv.”²²

Dokumentet radar upp olika sätt att förstå nattvardens innebörd. Dessa olika innebörder är centrala teman för hur kyrkor uppfattar nattvarden.

Nattvarden som tacksägelse till Fadern

BEM-dokumentet menar att:

Nattvarden som alltid innefattar både ord och sakrament, är en förkunnelse och ett firande av Guds gärningar. Den är den stora tacksägelsen till Fadern för allt som skett i skapelse, frälsningen och helgelse för allt som Gud nu verkar i kyrkan och i världen

---

²⁰ Dop, nattvard och ämbete – grunddokument för samtal om kyrkans enhet, 2014, s.11.

²¹ Dop, nattvard och ämbete – grunddokument för samtal om kyrkans enhet, 2014, s. 25.

²² Dop, nattvard och ämbete – grunddokument för samtal om kyrkans enhet, 2014, s. 26.

trots människors synder, för allt som Gud kommer att göra när han för Gudsriket till fullkomning.²³

Varje gång nattvard firas sker en proklamation över Gudsriket. I nattvardens liturgi förekommer det ofta någonting som kallas för prefation där pastorn eller prästen uttrycker orden ”Därför vill vi med alla de heliga och med hela den himmelska härskaran prisa ditt namn och tillbedjande sjunga...”²⁴ följt oftast av församlingens instämmande Helig, helig, helig. Detta sker i många allmänkyrkliga traditioner och kan förekomma i andra kontexter också men sällan i de reformerta kyrkorna där det i stället kanske ser annorlunda ut eller inte förekommer någon prefation alls. Prefationen är en direkt respons till Gud och den stora tacksägelsen för allt skapat.

Nattvarden som åminnelse (anamnesis) av Kristus

BEM-dokumentet menar att:

Nattvarden är åminnelsen av den korsfäste och uppståndne Kristus, det vill säga det levande och verksamma tecknet på hans offer, fullbordat en gång för alla på korset och alljämt verksamt för hela mänskligheten.²⁵

Nattvarden betyder att minnas Kristi gärningar och hans tecken på korset i och genom nattvarden varje gång den firas. Genom detta är nattvarden en försmak av det slutliga Gudsriket.

Genom anamnesis, åminnelsen blir Jesus Kristus levande i nattvardsfirandet. Kyrkans förkunnelse och Guds handlingar kommer till uttryck genom nattvardsfirande. I Kristus frambär vi oss själva och detta sker i nattvarden då vi helgas och kan försonas med varandra och med Gud. Tanken att nattvarden också förenar oss som deltar med alla de som gått före oss är också ett motiv som är närvarande i *BEM-dokumentet*. Eftersom Kristus är *Logos* ordet

---

²³ Dop, nattvard och ämbete – grunddokument för samtal om kyrkans enhet, 2014, s.26.

²⁴ Hämtat ifrån S:t Peters kyrkas gudstjänstordning, församlingen där jag är medlem. S:t Peters kyrka står tydligt i ett metodistiskt arv. Tidigare en kyrka inom UMC:s territoriella del i Sverige, numera en del av Equmeniakyrkan.

²⁵ Dop, nattvard och ämbete – grunddokument för samtal om kyrkans enhet, 2014, s.27.

och grundbulten i nattvardsfirandet så bör predikan eller förkunnelsen också förstärka kopplingen mellan ordet och bordet i Gudstjänsten.

Nattvardens måltid är Kristi lekamens och blods, hans sanna närvaros, sakrament. På en mångfald olika sätt uppfyller Kristus sitt löfte att alltid vara hos de sina intill världens slut. Men Kristi sätt att vara närvarande i nattvarden är unikt. Över nattvardens bröd och vin uttalade Jesus: ”Detta är min kropp ... detta är mitt blod ...”. Vad Kristus uttalat är sant, och denna sanning bekräftas var gång nattvarden firas. Kyrkan bekänner Kristi verkliga, levande och aktiva närvaro i nattvarden. Kristi reala närvaro i nattvarden är inte avhängig av den enskildes tro, men alla är eniga om att tro måste till för att igenkänna Kristi lekamen och blod.²⁶

Varje gång nattvard firas är det Kristus sagt en uttalad sanning och en levande verklighet och ett hopp.

Nattvarden som nedkallande av Den helige Anden

Anden, hjälparen är också en förutsättning för nattvarden. Sambandet mellan nattvardsfirandet och treenighetens mysterium uppenbarar för oss Den helige Anden som gör att Jesu ord blir än mer levande och sanna. I nattvardsliturgin så förekommer det ofta en bön av nedkallandet av Anden kallat *epiklesen*.

BEM-dokumentet understryker att det är genom Kristi levande ord och den helige Andes makt som bröd och vin blir till sakramentala tecken för Kristi kropp och blod. Vidare är Anden också en förutsättning för Jesu närvaro och gestaltning genom bröd och vin: ”Genom nattvarden skänker Den helige Ande en försmak av Guds rike: Kyrkan mottar den nya skapelsens liv och förvissning om Herrens återkomst.”²⁷ Således är orden ”redan nu men ännu inte” passande. Guds rike är här men vi väntar på det samtidigt. Detta får vi också bli påminda om varje gång vi firar nattvard att gestalta Guds riket på jorden till Jesu ankomst.

Nattvarden som de troendes gemenskap

---

²⁶ Dop, nattvard och ämbete – grunddokument för samtal om kyrkans enhet, 2014, s.28.

²⁷ Dop, nattvard och ämbete – grunddokument för samtal om kyrkans enhet, 2014, s.30.

När nattvard firas så händer någonting i rummet. Olika kyrkor uppfattar vad som händer med brödet och vinet på olika sätt men det sker också något mellan människor som finns i samma rum. Nattvarden är en gemenskapshandling, det är delaktighet i ett och samma bröd. *BEM-dokumentet* redogör för just detta under denna rubrik att förklara nattvarden inte bara som en handling utan också som en social praktik. ”När en lokal kyrka gör anspråk på att vara en manifestation av hela kyrkan, tillser den också att dess eget liv organiseras på ett sådant sätt, att den tar andra kyrkors intressen och angelägenheter på allvar.”²⁸ I utgåvan av *BEM-dokumentet* ifrån 2014 står det:

Sedan äldsta tid har dopet uppfattats som det sakrament, genom vilket de troende införlivas med Kristi kropp och mottar Den helige Ande. Så länge döpta troendes och deras ämbetsbärares rätt att delta i och leda nattvardsfirandet i en kyrka ifrågasättes av dem som leder och är medlemmar av andra nattvardsförsamlingar, kommer nattvarden katolictet mindre till uttryck. I många kyrkor diskuterar man idag döpta barns deltagande som kommunikanter vid Herrens nattvard.²⁹

I liturgierna kommer samhörigheten med varandra och världen till uttryck. Detta sker genom syndaförlåtelsen, fridshälsning, förbönen för alla, gåvorna – bröd och vin. I nattvarden kommer Jesu Kristi kärlek till uttryck.

Nattvarden som Gudsrikets måltid

Nattvarden blir också ett sätt för människan att kollektivt delta i visionen om Gudsriket som kommer men också att delta här och nu. Nattvarden hjälper oss att ana djupen i den treeniga Gudens namn. I nattvarden blir vi försonade med varandra och med Gud. De kristna är kallade att leva i försoning, solidaritet med de utstötta och att bli ett tecken på Kristi kärlek. *BEM-dokumentet* menar att:

---

²⁸ Dop, nattvard och ämbete – grunddokument för samtal om kyrkans enhet, 2014, s.30.

²⁹ Dop, nattvard och ämbete – grunddokument för samtal om kyrkans enhet, 2014, s.30.

I den mån kristna inte kan förenas i full gemenskap kring samma bord till att äta samma bröd och dricka ur samma bägare, försvagas deras missionerande vittnesbörd både individuellt och korporativt.³⁰

BEM-dokumentet menar att bästa vägen till en större enhet i nattvardsfirandet är att nattvarden förnyas i de olika kyrkorna när det kommer till undervisningen och liturgin. Kyrkorna bör pröva sina liturgier. Enligt *BEM-dokumentet* har kyrkorna kommit varandra närmare när det gäller att fira nattvard. Nattvarden fördjupar den kristna tron och bör firas ofta, eftersom nattvarden är en högtidsstund. Det finns vissa kyrkor som menar att elementen som är konsekrerade förblir Kristi kropp och blod även efter firandet, vissa lägger vikten vid själva firandets utformning eller när elementen konsumeras. Behandlingen av elementen kräver ändå särskild respekt och uppmärksamhet oavsett om man tänker att det är Kristi kropp och blod efter firandet.

BEM-dokumentet har varit ett viktigt dokument för den ekumeniska rörelsen och tycks också fortfarande vara så. Dess djupa avtryck är synligt i andra ekumeniska dokument som är författade långt senare efter *BEM*. Nattvard bör firas oftare eftersom det verkligen är och innefattar en högtidsstund för varje församling, var än, i vilken kyrka den än firas.

4 This Holy Mystery

I detta kapitel lyfts dokumentet *This Holy Mystery* fram. Vidare underrubriker är *Det finns mer. Metodismens historia. Nåd och sakrament. Kristus är här, upplevelsen av mysteriet*. Kapitlet avslutas med *nattvarens sex aspekter enligt This Holy Mystery*.

This Holy Mystery är ett dokument som antogs av generalkonferensen inom The United Methodist Church den 6 maj 2004. Dokumentet tar avstamp i nattvarens praktik och det vill spegla UMC:s försök att på något sätt återta ett sakramentalt arv och att också vara i linje med den ekumeniska rörelsens teologi och praktik i relation till nattvarden. Dokumentet är uppdelat i två olika delar. Del 1 sammanfattar dokumentets tillkomst och rotar det i sin historia, kontext

---

³⁰ Dop, nattvard och ämbete – grunddokument för samtal om kyrkans enhet, 2014, s.32.

och förståelse av metodistisk nattvardsteologi. Del 2 är en översikt över nattvardens praktik. *THM* är en väldigt systematisk redogörelse kring nattvarden.

I dokumentet använder man återkommande strukturen princip, bakgrund och praktik för att förklara synen på nattvarden i olika frågor. Under varje princip ger dokumentet en bakgrund och sedan en förklaring till principen och riktlinjer för praktik. *THM* menar att kyrkan alltid är speciell, allmänlig, lokalt enad och har en mångfald av uttryck. Vissa UMC församlingar skiljer sig ifrån andra kristna kyrkor och traditioner. Att vara medvetna om sina skillnader och erkänna sina band och sitt ansvar till kyrkan samtidigt som UMC hävdar Guds verk genom det som är distinkt i det metodistiska arvet. Dokumentet *THM* avvisar och uttrycker tydligt både inom den egna gemenskapen och med andra kristna samfund arroganta attityder och inställningar som bryter isär den kristna kyrkan och dess gemenskap. *THM* vill försöka stärka enhetens band med ödmjukhet, öppenhet erkänna sina principer, bakgrund och sin praktik kring nattvarden.³¹

4.1 Det finns mer

Det metodistiska dokumentet tar sin början i berättelsen av en liten flicka som får ta emot nattvard. Hon vill ha mer och är inte rädd för att uttrycka sig angående hennes önskan mitt i Gudstjänsten! Mer! Pastorn ser med glädje på det lite underfundiga i händelsen samtidigt som hennes föräldrar blir mest generade. I och med denna berättelse vill man statuera vilken hållning dokumentet tar sig an kring nattvardens betydelse och vilken relevans nattvarden har för församlingar inom UMC men också dess kyrkotradition. Enligt en undersökning utförd av UMC själva inför årskonferensen år 2000 så fanns det då en stark känsla och behov av vikten av sakramenten och i synnerhet nattvarden inom UMC.³² Kommittén som står bakom denna skrift är väl medvetna om församlingar inom UMC som har olika synsätt på nattvardens praktik och relevans i det enskilda gudstjänstlivet. Kommittén menar att om UMC erkänner dessa olikheter kring nattvarden för varandra erkänner UMC också sitt ansvar i den världsvida kyrkans gemenskap, samtidigt som Guds verk får leda och bekräfta UMC:s distinkta förståelse

---

³¹ This Holy Mystery. A United Methodist Understanding of Holy Communion, 2004, s.3.

³² This Holy Mystery. A United Methodist Understanding of Holy Communion, 2004, s.2.

och praktik när det kommer till nattvarden.³³ I dokumentet används olika begrepp för nattvarden såsom *Herrens måltid* som påminner oss om att Jesus Kristus är värden för festen och vi är inbjudna. Denna titel anspelar på att äta en måltid, som ibland kallas för Herrens heliga måltid, det kan få oss att tänka på de olika måltider som Jesus åt med människor som var långt nere på samhällets bottenkikt. Kommittén menar att termen som ibland används *den sista måltiden* inte är en helt korrekt benämning men den får oss att tänka på och minnas den natten då Jesus åt med sina lärjungar när han blev arresterad. Termen *helig kommunion* bjuder oss in att fokusera på den självtgivande Guden, sakramentet är ett nådemedel och en helig stund med varandra och med Gud. *Eukaristi*, kommer ifrån grekiskans tacksägelse, det påminner oss om att nattvardens sakrament är en handling av tacksägelse inför Gud, skaparen och allt skapat och vår frälsning.

Emmausvandrarnas erfarenhet vid uppståndelsen ifrån Lukas 24:13-35³⁴ anknyter till den traditionella judiska praktiken med att ta bröd, välsigna det och tacka Gud för det. Den traditionen fick en helt ny mening för dessa tidiga jude-kristna. När efterföljare till Jesus samlades i hans namn, var det för att minnas hans liv, hans död och uppståndelse och himmelfärd. När den tidiga kyrkan formerade sig blev eukaristin, nattvarden en identitetsmarkör och en central del i gudstjänstfirandet.³⁵ Allt eftersom den tidiga kyrkan organiserade sig har det funnits olika tolkningar angående nattvardens praktik och vad som händer under nattvardsfirandet. Romersk-katolsk syn menar att brödet och vinet inte förändras synligt, men dess väsen (lat. *substantia*) förändras till den faktiska kroppen och blodet av Kristus Jesus. Detta kallas för transubstantiation. Luthersk syn hävdar att Kristus med hans kropp och blod är verkligt närvarande i och med elementen bröd och vin. Zwingli en protestantisk reformator som levde på 1500-talet avfärdade den romersk-katolska synen och menade att nattvarden är en minneshandling och en påminnelse om Kristi offer. Zwinglis synpunkter har fått fäste i församlingar med en mer reformert tradition och syn. Calvin sökte ett alternativ till den romerska-katolska transubstantiationsläran. Calvin menade att genom den

---

³³ This Holy Mystery. A United Methodist Understanding of Holy Communion, 2004, s.3.

³⁴ Lukasevangeliet 24:13-35.

³⁵ This Holy Mystery. A United Methodist Understanding of Holy Communion, 2004, s.4.

heliga Andes kraft så förenas våra själar med Kristus, sittande på Faderns högra sida. Wesley menar att det är anden som gör Jesus Kristus tillgänglig.³⁶

4.2 Metodismens historia

Metodismen i England var en väckelserörelse som ville reformera den Engelska kyrkan vilket också hade konsekvenser för synen på sakramenten. Bröderna John och Charles Wesley uppmärksammade Guds kraft som fanns tillgängligt genom nattvardens gåvor och uppmanade sina följare att ta nattvard ständigt. Bröderna Wesley menade att nåden är möjlig i och genom sakramenten. John Wesley såg nattvarden som den centrala nådegåvan och har beskrivit den som en enda stor kanal där nåd genom Guds ande förmedlas till alla.³⁷ Bröderna John och Charles skrev och publicerade 166 hymner som behandlade Herrens måltid, dessa användes för att meditera över och att sjunga, de skrev om Guds kärlek, nåd, uppoffring, förlåtelse, nåd, Kristi närvaro. De hade erfarenheten att nattvarden är en kraftkälla till liv, nåd och upprättelse till Guds folk. I denna förståelse av nattvarden vilar UMC:s tradition än idag kvar.

Metodisterna i USA var i mitten på 1700-talet bördiga ifrån den Engelska kyrkan och tog emot nattvarden i den Engelska kyrkans ordning. Det blev även spänningar mellan kolonierna och England vilket ledde till revolution 1776 och anglikanska präster lämnade landet. Detta medförde att metodister inte hade möjlighet att bli döpta eller kunde ta emot nattvard i USA, metodisterna längtade efter just dessa möjligheter. 1784 grundas Methodist Episcopal Church och vissa predikanter blev ordinerade. De äldste som var ordinerade var så få så att möjligheten att få ta emot nattvarden av en ordinerad regelbundet var liten med tanke på hur expansiv metodismen i USA kom att bli. Inom den amerikanska metodismen ansågs nattvarden vara en helig ritual och något sakramentalt. Under 1800-talet och 1900-talet så hamnade den wesleyanska förståelsen av nattvarden lite i skymundan och man betonade mycket starkare ett minne av Kristi död och uppståndelse.³⁸ Reformandet av metodistisk nattvardssyn och att återtagandet av dess sakramentala tradition som stod nära bröderna Wesley skedde vid mitten av 1900-talet. Då började man återupptäcka och ta tillbaka mycket av den förståelsen som inte

---

³⁶ Theodore Runyon, *The New Creation. John Wesley's Theology today*, 1998, s.129-130.

³⁷ *This Holy Mystery. A United Methodist Understanding of Holy Communion*, 2004, s.5.

³⁸ *This Holy Mystery. A United Methodist Understanding of Holy Communion*, 2004, s.6.

enbart handlar om att nattvarden är en påminnelse-handling likt Zwinglis tankar utan också en mer kalvinistisk också. Man började återupptäcka det sakramentala i nattvarden, i elementen och i det som sker. Metodismen har spridit sig över världen, nattvardens inflytande och praktik likaså, i olika delar av den metodistiska kyrkan i världen har praktik och praxis varierat.³⁹

4.3 Nåd och sakrament

Nattvard bör enligt UMC:s dokumentet ses i en större kontext av metodistisk teologi. UMC:s dokument menar att: ”Vi är syndare, i konstant behov av den gudomliga nåden.”⁴⁰ Metodismen menar och pekar på att Gud är en kärleksfull Gud som alltid ser till att nåden är tillgänglig för var och en.

I metodistisk teologi förekommer orden *den förekommande nåden*. Det betyder kortfattat att Gud erbjuder sin nåd åt alla människor, människor kan vägra att ta emot den. Gud kommer före. Detta synsätt ligger mer närmare öst kyrkligt tänkande. Vi är alla bundna till syndens natur som människor, nåden ger oss den kraft ifrån Gud för att kunna ge ett gensvar. Vi kan inte komma närmare Gud om inte Gud redan har närmat oss. Gud söker oss först. Det är essensen av *den förekommande nåden*.

Det grekiska ordet för nattvarden *mysterion* blir relevant i samband med nattvardens gåvor, brödet och vinet. Detta indikerar enligt UMC att genom sakramenten så handlar Gud på ett eller annat sätt. *Sacramentum* är latin och betyder helig handling. Sakramenten är instiftade av Jesus Kristus och given till kyrkan att förvalta. Jesus Kristus i sig själv är den ultimata manifestationen av sakramenten. Kristi kyrka är sakramental enligt UMC. Wesley definierade ett sakrament utifrån hans anglikanska rötter och tradition.⁴¹

4.4 Kristus är här, upplevelsen av mysteriet

I början av *This Holy Mystery (THM)* talas det om den lilla flickan som blir besviken och vill ha mer av nattvarden. Denna bild menar *THM* att dess medlemmar ska se på och hoppas på för mer av den eukaristiska upplevelsen i deras liv. *THM* skriver ”När vi nu kommer närmare ett

---

³⁹ This Holy Mystery. A United Methodist Understanding of Holy Communion, 2004, s.6.

⁴⁰ This Holy Mystery. A United Methodist Understanding of Holy Communion, 2004, s.6.

⁴¹ This Holy Mystery. A United Methodist Understanding of Holy Communion, 2004, s.7.

sakramentalt sätt som inkluderar nattvard veckovis,⁴² frågar vi oss vad det finns för andliga möjligheter och dimensioner i nattvardsfirandet? Svaret på denna fråga är enligt *THM*: Förlåtelse, helande, förvandling, evangelisation och mission och inte minst evigt liv. UMC svarar på inbjudan till bordet genom att låta dess medlemmar bekänna sina synder och litar på att om Gud förlåter synder är Gud trofast och förlåter. Wesley skrev: ”Detta är födan för vår själ: Detta ger oss styrka att utföra vår plikt, som leder oss till fullkomlighet” (”The Duty of constant Communion,” I.3). I *THM* påstår dess författare som är verksamma inom UMC att återvänder vi till bordet igen och igen får vi styrka och bli stärkta genom Jesus Kristus i bröd och vin.⁴³ Vi går sedan ut stärkta och bemyndigade för att leva som lärjungar och vittnen som bönen efter kommunionen uttrycker det: ”Sänd oss ut i världen i den heliga Andes kraft att ge oss själva till andra såsom du har gett dig själv till oss.”⁴⁴

Hur ska vi förstå Jesu närvaro i måltiden enligt metodistisk tradition? Jesus Kristus är närvarande i nattvarden. Genom den heliga Andes kraft möter oss Gud vid bordet. Gud som givit nattvarden som sin gåva, sakrament till kyrkan handlar genom nattvarden. Att samlas i Jesu namn innebär att Jesus alltid är närvarande enligt *THM*.⁴⁵ Den wesleyanska traditionen bekräftar Kristi närvaro, men man hävdar att man inte kan förklara den fullt ut.⁴⁶ Metodismen menar att Kristus är närvarande i nattvarden men man anammar inte den romersk-katolska synen där elementens väsen (lat. *substantia*) blir till Kristi kropp och verkliga blod. Metodister förstår måltiden som att Kristus är närvarande och förstår måltiden i en relationell mening, Kristus blir närvarande genom den heliga Andes kraft för världen och detta är nära en virtualistisk förståelse, den anglikanska förändringen av Calvins nattvardsdoktrin.⁴⁷

Det är Kristus som bjuder in till nattvarden. Kristus bjuder enligt *THM* alla dem som älskar honom, i omvändelse söker sig till Kristus och söker att leva som en lärjunge. Den heliga nattvarden är en gåva från Gud till kyrkan, genom detta gensvar bekräftar och fördjupar vi vår

---

⁴² This Holy Mystery. A United Methodist understanding of Holy communion, 2004, s.9.

⁴³ This Holy Mystery. A United Methodist understanding of Holy Communion, 2004, s 10.

⁴⁴ This Holy Mystery. A United Methodist understanding of Holy Communion, 2004, s 10.

⁴⁵ This Holy Mystery. A United Methodist understanding of Holy Communion, 2004, s.11.

⁴⁶ This Holy Mystery. A United Methodist understanding of Holy Communion, 2004, s.11.

⁴⁷ Theodore Runyon, The New Creation. John Wesley's Theology today, 1998, s.129.

personliga relation med Gud genom Jesus Kristus.⁴⁸ *THM* skriver vidare att alla dem som följer inbjudan i tro är välkomna att ta emot nattvarden och gåvorna. Dopet i kristen tradition brukar föregå nattvarden. Nattvarden är en måltid för församlingen som är i relation med varandra genom Gud och Kristus. John Wesley menade att dop enbart är ett steg på vägen till frälsning och bör följas av tro och helgelse. I *The United Methodist Book of Worship* som *THM* citerar uttrycks det: ”Alla som tänkt sig att leva ett kristet liv och bekänt Jesus Kristus som sin herre och frälsare är inbjudna till nattvarden”⁴⁹ Vidare menar *THM* att man inte har någon tradition att neka någon nattvard som vill ta emot. Nattvard har i kyrkans historia varit ett sätt att utesluta människor. Men: ”Den wesleyanska traditionen har alltid varit att nattvard är ett tillfälle för helgelse, helande och nåd.”⁵⁰ *THM* menar att icke döpta som vill ta emot nattvarden är välkomna till bordet. De bör få undervisning om nattvard och dopets gåva. De bör få lära, vägledning i tro som leder till dop.⁵¹ Här gör alltså *THM* ett uttalande som skiljer sig ifrån Kieffers uttalande angående ”urbilden” i hans bok *Nattvards Teologi* och bibelreferensen ifrån Apostlagärningarna 2:41-42.⁵² *THM* är tydlig att alla som vill ta emot nattvarden är välkomna till bordet måltid.

Tidigt 1900-tal så förstod också metodister vikten av att leva ett mer helgat liv och ta nattvard som innebär konsekvenser som ett mer utgivande och socialt engagemang. Nattvard ska länkas ihop med ens helgade liv som ska bära frukt i världen.⁵³ Deltar man i nattvard i kyrkan är det ett tecken på ömsesidig respekt mellan kristna genom den universella kyrkan. *THM* menar: ”När vi dricker vinet och äter brödet blir vi motiverade att agera i medkänsla för dem vars psykiska, emotionella och andliga behov inte är tillgodosedda.”⁵⁴ Alltså att agera med ett socialt patos.

---

⁴⁸ This Holy Mystery. A United Methodist understanding of Holy Communion, 2004, s.13.

⁴⁹ This Holy Mystery. A United Methodist understanding of Holy Communion, 2004, s.15.

⁵⁰ This Holy Mystery. A United Methodist understanding of Holy communion, 2004, s.15.

⁵¹ This Holy Mystery. A United Methodist understanding of Holy communion, 2004, s.16.

⁵² Apostlagärningarna 2:41-42.

⁵³ This Holy Mystery. A United Methodist understanding of Holy communion, 2004, s.35.

⁵⁴ This Holy Mystery. A United Methodist Understanding of Holy Communion, 2004, s. 36.

4.5 Nattvardens sex aspekter enligt *This Holy Mystery*

THM listar sex olika sätt hur man kan se på den heliga nattvarden som *BEM-dokumentet* men med tillägget offer. Här är de sex stycken presenterade: Tacksägelse, gemenskap, åminnelse, offer samt den heliga anden och eskatologin.

Tacksägelse

De tidiga kristna bröt brödet i hemmen och tackade och prisade Gud. Vi ser med tacksamhet över Guds skapande och kärlek som kulminerar i Jesus Kristus.

Gemenskap

Nattvard, eller att fira nattvard utgör en stark gemenskap både i det lokala sammanhanget och i det universella sammanhanget. Det behövs alltid en troende gemenskap för att fira nattvard. *THM* hänvisar till 1 Kor 10:17 där det står ”Eftersom brödet är ett enda är vi – fast många – en enda kropp, för alla får vi del av ett och samma bröd.”⁵⁵

Åminnelse

THM menar att Nattvarden är en minneshandling, att minnas det Jesus gjorde på korset. Men man menar också att denna handling är så mycket mer än bara en minneshandling och påminnelse. ”Gör detta till minne av mig...”⁵⁶ Dessa ord som är instiftelseorden är ord genom alla tider som är lika närvarande då som nu. Kristus är uppstånden och levande här och nu, inte enbart påmind för vad han har gjort för oss utan Kristus är närvarande när nattvard firas.

Offer

Den heliga eukaristin, nattvarden eller måltiden är en typ av offer. Ett gestaltande av Kristi uppoffring men dock ingen upprepningen enligt katolsk förståelse. Kristus liv, död och uppståndelse gör gudomlig nåd tillgänglig för oss. Vi är också ett offer i samklang med Jesus Kristus att användas av Gud för försoning, rättvisa och jämlikhet. Den metodistiska förståelsen är att inte bara Jesus Kristus är ett offer utan också vi själva.

---

⁵⁵ Första Korinthierbrevet 10:17.

⁵⁶ Lukasevangeliet 22:19.

Den heliga Anden

Nattvarden är också ett sätt för den helige anden att verka. I nattvarden tillkallas alltid anden genom *epikles*, det grekiska ordet ”att kalla på”. Genom Anden görs vi alla ett med Kristus.

Eskatologi

Nattvarden i eskatologisk mening har att göra med slutet av historien, utgången av Guds plan för världen, ”Kristus har dött, Kristus har uppstått; Kristus kommer åter.” Vi tar inte bara nattvarden med de levande här på jorden utan förenas också med dem som har gått in i evigheten. Att delta i en sådan här måltid är en försmak av himmelriket. Genom en sakramental syn på nåd, strävar UMC och dess medlemmar att bli formade till Kristi avbild.⁵⁷

Här är det intressant att UMC lägger till ytterligare en aspekt som inte varken *BEM-dokumentet* eller *Fira nattvard* har med i sina respektive aspekter kring nattvarden. UMC lägger till offer. Offer terminologin kanske vi idag har svårt att dels förstå och ta till oss. Det som är centralt i metodistisk förståelse kring offer inom ramen för metodistisk teologi är denna: Nattvarden är ett offer. Kristus offerar sig själv. Vi offerar oss i nattvarden, att ge oss själva, frambära oss till andra i nattvardens måltid. Detta är ett sätt att också knyta an att vi är på väg, på helighetens väg och helgelsens väg enligt metodistisk förståelse.

5 Biskopsbrevet – Fira nattvard

I detta kapitel avser jag att presentera dokumentet *Fira nattvard – Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar*. Här får vi en luthersk koppling till nattvarden. Vidare diskuteras *evangelisk-luthersk nattvardssyn, nattvarden i kyrkans och teologins historia, relationen mellan dop, nattvard och den ekumeniska rörelsen*. Kapitlet avslutas med *fem aspekter enligt Fira nattvard*.

Biskopsbrevet – Fira nattvard. Brevet är skrivet av biskoparna i Svenska kyrkan till dess präster och församlingar. Detta brev kom ut 2020 och numera finns det två biskopsbrev om de båda sakramenten dop och nattvard i Svenska kyrkan. Antje Jackelén, dåvarande ärkebiskop, skriver i förordet till *biskopsbrevet*: ”Nattvardens bordsgemenskap förvissar oss om igen att vi är

---

⁵⁷ This Holy Mystery. A United Methodist Understanding of Holy Communion, 2004, s.9.

kyrkan, att vi lever i världen med en mission, ett uppdrag att vittna om Guds rike.”⁵⁸ Att vittna om Guds rike tycks vara något centralt i Svenska kyrkans självförståelse åtminstone om man får tro dåvarande ärkebiskop Antje själv. Detta vittnande sker sannolikt enligt Jackelén vid nattvardens bord. Givetvis inte enbart men vid nattvarden manifesteras verkligen Guds rike och gör sig tydligt och synligt för världen. *Biskopsbrevet* menar att nattvarden firas oftare och att fler människor tar emot gåvorna än för bara några decennier sedan. *Biskopsbrevet* behandlar teologiska, ekumeniska, historiska, praktiska och pastorala frågor i relation till nattvarden. *Biskopsbrevet* betonar sakramentet som ett mysterium. Genom sakramentet och mysteriet rymms hela evangeliets budskap om fred, försoning och upprättelse. Gud ger sig själv åt oss i nattvarden och i nattvardens mysterium möter vi Guds helighet.

5.1 Evangelisk luthersk nattvardssyn

Nattvardens gåvor såg Martin Luther som ett läkemedel, färdkost på vägen. *Biskopsbrevet* skriver: ”Han (Martin Luther) betonar att den som vill vara en lärjunge ska gå till nattvarden ofta...”⁵⁹ I det livet som vi lever i världen så behöver vi gång på gång det som nattvarden ger oss människor. Enligt luthersk tradition så finns det inte någon möjlighet att försöka resonera sig fram till när man är förberedd för att få ta emot nattvarden. I luthersk tradition såväl som pietistiska kretsar förekom det att man rannsade sig själv innan man tog emot nattvard.

Nattvarden är en gåva ifrån Gud. Vi kommer med en hunger. *Fira nattvard* menar att samvaron med Gud genom nattvarden sänder oss ut i världen med förnyade hjärtan. *Fira nattvard* menar att: ”Nattvarden tas emot individuellt, men kallelsen är alltid gemensam.”⁶⁰ Detta är något som jag håller med om delvis att nattvarden tas emot individuellt men jag anser att fokuset bör ligga mer på kollektivet i nattvarden, att nattvarden är något som inte bara angår mig utan nattvarden förändrar mig i relation till min omgivning, församlingen och människor. Vidare skriver *Fira nattvard*: ”Bönen om att Gud inte ska ta bort sin Ande är ett uttryck för vårt beroende som människor av Guds skapande kraft för att kunna leva.”⁶¹ Detta har jag alltid undrat över,

---

⁵⁸ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.10.

⁵⁹ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.24.

⁶⁰ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.28.

⁶¹ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.28.

funderat och vänt i olika nattvardsliturgier, varför står det så? Kan Gud ta saker ifrån mig? Nu fick jag både ett svar och en förklaring. Detta tolkar jag också in som att vi i nattvarden ger oss själva till Gud och Gud verkar i nattvarden, att det är ett samspel mellan gudomlighet och mänsklighet.

5.2 Nattvarden i kyrkans och teologins historia

”Nattvarden är en enkel handling som rymmer ett större mysterium.”⁶² Vi dras alltså in i något större som vi inte har helt och full kunskap om eller kan förklara vad som händer helt och fullt. Nattvarden har präglats av kyrkohistoriska kontroverser och strider kring att försöka just förklara vad exakt det är som händer i denna måltid. Den ekumeniska utvecklingen enligt *Fira nattvard*: ”...har inneburit att kyrkorna har närmat sig varandra och kunnat konstatera att sådant som tidigare ansetts kyrkoskiljande inte längre kan anses vara det”⁶³ Här menar *Fira nattvard* att kyrkor har närmat sig ett ekumeniskt arbete. Detta har *BEM-dokumentet* haft stor inverkan på.

Det är viktigt enligt *fira nattvard* att komma ihåg att de första kristna levde som judar och var Jesustroende judar. De deltog i den judiska religionsutövningen i synagogorna och i templet. De möttes i hemmet för att fira måltiden som Jesus själv instiftat. *Fira nattvard* skriver också om kyrkorna i öst och väst: ”Nattvardsfirandet kom snart att finna en gemensam form. I öster kallades den liturgi, i väster mässa. Den följde direkt på ordets och börens gudstjänst.”⁶⁴ Det har skett olika betoningar genom århundradena enligt *Fira nattvard*. Kyrkan i väst och öst betonade lite saker olika. Kyrkan i väst betonade konsekrationen och kyrkan i öst betonade anden, den så kallade epiklesen. Den så kallade transsubstantiationsläran myntades vid det fjärde Laterankonciliet 1215 och den som hade stor påverkan var Thomas av Aquinos teologi.⁶⁵ Detta innebär enligt *Fira nattvard*: ”...att brödet och vinets substanser förvandlas genom konsekrationen till Kristi kropps och blods substanser.”⁶⁶ Gåvorna ser alltså ut som bröd och

---

⁶² Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s. 37.

⁶³ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s. 55.

⁶⁴ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s. 57.

⁶⁵ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s. 57.

⁶⁶ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s. 57.

vin men dess djupaste väsen har förändrats. Under medeltiden förespråkade vissa läran om konsubstantiationen, som vissa av de protestantiska reformatörerna kom att omfamna. Det filosofiska i denna lära är enligt *Fira nattvard*: "... att något kan vara två saker samtidigt: brödet och vinet kan fortsätta att i substantiell mening vara bröd och vin, men därutöver också vara bärare av ytterligare en substans."⁶⁷ *Fira nattvard* förklarar vidare att: "Trots beslutet 1215 tilläts dessa två olika filosofiska förklaringar av realpresensen existera parallellt under hela medeltiden."⁶⁸ Reformationen ändrade på synsättet senare och Martin Luther betonade starkt realpresensen, alltså att Kristi närvaro i bröd och vin är en sakramental förening mellan gåvorna och Kristi kropp och blod. Philip Melanchton som var påverkad av Luther knöt Kristi närvaro till mottagandet, så kallad receptionism.⁶⁹ Enligt *Fira nattvard* menade Calvin något särskilt: "Calvin menade att det fanns en speciell sakramental Kristusnärvaro i nattvarden som var av andlig art."⁷⁰ Här ger också *Fira nattvard* en motpol mot Calvins tankar: "Zwingli menade, i motsats till Calvin, att måltiden var en åminnelse och bekännelsehandling över Jesus liv och sista måltid."⁷¹ Här kan det finnas enligt *Fira nattvard* skillnad hur man bekänner, tolkar vad som händer i nattvarden: "Skillnaderna gäller hur man bekänner realpresensen eller om man ser Kristi närvaro som enbart andlig eller symbolisk."⁷² Får man tag i de olika teologernas självuppfattning runt medeltiden kring nattvarden då blir detta en nyckel i att förstå, förklara olika kyrkors uppfattning om sig själva, samt teologin kring nattvarden. Utifrån detta menar jag att det är särskilt intressant att se, förstå och ana hur dessa teologers uppfattningar har fått sin påverkan till dagens kyrkotraditioner och församlingar både inom luthersk kontext och reformert kontext. Det kan förklara mycket vad vi gör, varför vi gör det och förklara nattvardens praktik idag.

---

⁶⁷ *Fira nattvard*. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s. 58.

⁶⁸ *Fira nattvard*. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s. 58.

⁶⁹ *Fira nattvard*. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s. 58.

⁷⁰ *Fira nattvard*. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s. 58.

⁷¹ *Fira nattvard*. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s. 58.

⁷² *Fira nattvard*. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s. 58.

5.3 Relationen mellan dop, nattvard och den ekumeniska rörelsen

Biskopsbrevet är tydligt på punkten att dopet är en engångshändelse i livet. Dopet är ett. Nattvarden den upprepas uttrycker *Fira nattvard*. I båda av dessa sakrament så får vi del av nåd, förlåtelse, upprättelse i våra liv. Den som är döpt i Svenska kyrkan är välkommen till nattvarden enligt *Fira nattvard* ”Varje döpt är alltid välkommen till måltiden.”⁷³ *Biskopsbrevet* menar att dopet gör oss delaktiga i Kristus, hans död och uppståndelse. Genom dopet blir vi iklädda Kristus och infogade i hans kropp. *Biskopsbrevet* betonar att nattvarden är de befriades måltid. Nattvarden innefattar ofta en tydlig syndabekännelse innan man tar emot gåvorna. Nattvarden firas i kyrkan och syftar till tro. Svenska kyrkan har i sig själv inget bekännelsekrav såtillvida att det finns inga krav på hur mycket tro som behövs. *Biskopsbrevet* uttrycker sig att alla barn är välkomna till kyrkan. *Fira nattvard* menar att den öppna handen som tar emot ett bröd i nattvarden räcker.

Ett avsnitt längre ner i *Biskopsbrevet* behandlar vanliga frågor om nattvarden. Här lyfts frågan i *Fira nattvard*: ”Vad lär vår kyrka om nattvard till den som inte är döpt?”⁷⁴ *Biskopsbrevet* menar: ”Nattvarden påminner oss om och bekräftar den tillhörighet till Kristus som vi fått som en verklighet i dopet. Nattvarden är de döptas måltid. Det har genom hela kyrkans tid varit praxis och utgångspunkt.”⁷⁵ I ekumeniska dokument såsom *BEM-dokumentet* framkommer det att många kristna bekänner varandras dop. *Biskopsbrevet* menar att det är många människor som inte är döpta som kommer på eget initiativ till måltiden. *Fira nattvard* menar: ”I gudstjänsten kontrollerar vi givetvis aldrig vem som är döpt och vem som inte är det. Då gäller gästfrihet. Den pastorala omsorgen är vägledande för att alla ska bemötas på ett värdigt sätt när nattvard firas.”⁷⁶ Här undrar jag egentligen vad finns det för pastorala skäl att neka någon nattvardens gåvor, Jesus Kristus? Jag kan inte komma på ett enda pastoralt skäl att neka någon

---

⁷³ *Fira nattvard*. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.30.

⁷⁴ *Fira nattvard*. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.75.

⁷⁵ *Fira nattvard*. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.75.

⁷⁶ *Fira nattvard*. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.77.

att ta emot, som vill ta emot inte utifrån ett pastoralt perspektiv? Kan det inte vara en väg i tro, att vara nyfiken, att delta i nattvarden och på så sätt lära sig om kyrkan, tro och dop?

Nattvarden är djupt rotad i en vision om förening. De frågorna som kristna världen över ifrån olika kyrkotraditioner är oense kring nattvarden är tre stycken: Kristi närvaro, offertanken och vem som kan leda nattvardsfirandet i församlingen.⁷⁷ Enligt *Fira nattvard* har Svenska kyrkan kyrkogemenskap med alla medlemskyrkor i Lutherska världsförbundet. Man kan dela nattvarden med varandra. I ekumenikens tecken uttrycker *Fira nattvard* att man välkomnar kristna ifrån andra kyrkosamfund som är döpta att delta i nattvarden i Svenska kyrkan: ”Vi välkomnar till vårt nattvardsbord kyrkotillhörighet från andra kyrkor som är döpta i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn.”⁷⁸ Lutheraner och katoliker har olika uppfattningar om vad som händer i nattvarden. Dessa olika kyrkotraditioner har inte och delar inte på nattvarden bord, man har alltså ännu inte något gemensamt nattvardsfirande.⁷⁹ De tre splittrande frågorna i relation till nattvarden som jag nämnde ovan är påtagliga att man har olika uppfattningar kring Kristi närvaro, offertanken och vem som har rätt att leda nattvarden. *Fira nattvard* menar att: ”Enligt evangelisk-luthersk nattvardssyn kan nattvarden delas mellan kristna som förenas genom dopet.”⁸⁰ Enligt ”romersk-katolsk uppfattning är inte någon form av nattvardsgemenskap möjlig utan full tros- och kyrkogemenskap även när det gäller den synliga strukturen.”⁸¹ Den lutherska och Romersk-katolska har kommit en bit på vägen när det kommer att närma sig varandra. 2016 uppmärksammades 500 år av reformation då antog man *Från konflikt till gemenskap*, ett dokument med fem ekumeniska imperativ. *Fira nattvard* kan konstatera att det första imperativet lyder så här: ”Katoliker och lutheraner bör alltid börja i enhetens perspektiv och inte i splittringens, för att stärka det gemensamma även om det är lättare att se och erfara skillnaderna.”⁸² Det känns som att det är med ett sådant uttalande lätt

---

⁷⁷ *Fira nattvard*. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.64.

⁷⁸ *Fira nattvard*. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.64.

⁷⁹ *Fira nattvard*. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.65.

⁸⁰ *Fira nattvard*. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.65.

⁸¹ *Fira nattvard*. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.65.

⁸² *Fira nattvard*. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.66.

att hitta gemensamma nämnare men trots ännu ett i raden av ekumeniska dokument, har inte detta lett till någon förändring.

5.4 Nattvardens fem aspekter enligt Fira nattvard

Fira nattvard menar att vi som individer blir en del av Kristi kropp genom vårt dop. När vi träffas tillsammans manifesterar vi dopets tillhörighet i Kristus som en gemenskap när vi bryter brödet och dricker vinet i måltiden. *Biskopsbrevet* lyfter fram 1 Korinthierbrevet 12:12-13. När vi delar gåvorna så synliggörs att kyrkan är Kristi kropp och med alla dess olikheter en enda. Detta tema har sin grund ifrån kyrkans äldsta tid. I *Didache* från cirka år 100 återfinns den allra äldsta nattvardsbönen:

Såsom detta bröd som vi bryter var utspritt över bergen och återsamlats till ett, så låt din kyrka samlas från jordens ändar till ditt rike.⁸³

Vi är olika och vi hör samman inte på grund av likhet. Detta menar Paulus är ett särdrag i den kristna kyrkan när han talar om kroppen. Olikheterna skapar dynamiken och den är både en utmaning och en möjlighet. Vi utmanas att vara en del av något större än oss själva som går bortom klasskillnader. Nattvarden är en måltid i Svenska kyrkan för alla som är döpta och som vill tro och ta emot. I mötet med varandra förstår vi att vi är lika men olika och hänger ihop som en enda mänsklighet. Varje gång nattvard firas så enligt *Biskopsbrevet* är det ett tecken på att man inte kan göra skillnad på människor.⁸⁴ Nattvard firas i församlingens mitt, i glädje och sorg. Nattvarden tas emot i festen, i glädjen men också i dödens närhet enligt *biskopsbrevet*. *Biskopsbrevet* tar upp utvecklingen av nattvardsmotiv som funnits under åren. Yngve Brilioth skrev under sin tid vid Åbo Akademi om nattvardens motiv. Han identifierade fem motiv: tacksägelse, gemenskap, åminnelse, offer och mysterium. 1942 års kyrkohandbok hade han en stor del inflytande i, hans tankar om nattvarden. Det ekumeniska *BEM-dokumentet* identifierar intressant nog fem motiv som lyfts fram i dokumentet: nattvarden som tacksägelse till Fadern, som åminnelse av Kristus, som nedkallande av den heliga Anden, som de troendes gemenskap och som Gudsrikets måltid. *Fira nattvard* menar att: "I Svenska kyrkans svar på dokumentet betonas att dessa fem huvudaspekter visar upp ett bredare spektrum av nattvarden än det som

---

⁸³ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.35-36.

⁸⁴ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.36.

tidigare varit huvudlinjen i svenskkyrklig tradition.”⁸⁵ Det är intressant att notera Brilioths fem aspekter och att dessa aspekter är något som både framkommer i resten av mitt material. Här nedan parafraserar jag och citerar vad *Biskopsbrevet* säger om sig själv under dessa fem motiven.⁸⁶

Tacksägelse till Fadern

I nattvarden vänder vi oss till Gud i tacksamhet för allt som Gud gjort för hela sin skapelse och för att Gud verkar i hela världen varje dag. Vi firar eukaristi, ett ord som kommer från det grekiska ordet för att tacka. Det bröd och vin som bärs fram är ”gåvor av jordens frukt och människors arbete” (Nattvardsbön 5) ...Mottagandet av brödet och vinet framkallar vår tacksamhet över att Guds nåd är ny varje morgon. Här står festen i centrum, tacksamheten både för Guds pågående skapelse och för frälsningen som rör vid och förvandlar livets och tillvarons mest plågsamma och svårbegripliga sidor.⁸⁷

Åminnelse av Kristus

I nattvarden är Kristus närvarande med hela sitt liv: människoblivandet genom Faderns vilja, tjänandet, handlingarna, undervisningen, lidandet, offret, uppståndelsen, himmelfärden och sändandet av Anden. Åminnelsen är mer än ett minne. Den gör ett Jesu Kristi offer, som fullbordats en gång för alla, närvarande på ett sätt som låter dåtid och nutid sammanfalla...Instiftelseorden är förkunnelse och proklamation och inte endast en berättelse. De berör oss och våra medmänniskor och sätter korsets och uppståndelsen försonande verklighet i centrum...Nattvarden rymmer också en offerdimension, där Kristi offer på korset görs sakramentalt närvarande i nattvarden. När vi ber Gud att ”se till” Jesus offer är det en bön om att Gud ska göra det som skedde en gång för alla närvarande för oss i vår gudstjänst här och nu.⁸⁸

---

⁸⁵ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.40.

⁸⁶ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.40.

⁸⁷ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.41.

⁸⁸ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.42.

Detta sistnämnda är en viktig skillnad mot en förståelse av nattvarden som ett upprepat offer som sker i katolsk tradition. *Fira nattvard* lyfter fram åminnelsen av offret inte att offret på korset upprepar sig.

Nedkallande av den heliga Anden

I *biskopsbrevet* uttrycks det: ”Att den heliga Anden är Gud hos oss nu.”⁸⁹ Anden är en omätlig kraft som finns mitt ibland oss. *Biskopsbrevet* skriver att man i bönen för nedkallandet av Anden ber över elementen, bröd och vin i nattvarden. *Biskopsbrevet* skriver också följande angående anden: ”Vi kommer med oss själva inför Gud för att tas i bruk och – genomlysta av Guds nåd – helgas och sändas ut i världen.”⁹⁰

Gemenskapen med hela treenighetens mysterium finns där. Fadern är nattvardshandlingens första ursprung och slutliga uppfyllelse. Sonen är dess levande centrum. Anden gör nattvarden verkningsfull ständigt på nytt genom att göra Jesus historiska ord närvarande och levande. Den kristna kyrkan blev en levande verklighet när Anden förenade Kristi efterföljare med alla deras kulturella och sociala olikheter, som vi läser om i berättelsen om pingstens under i Apostlagärningarna 2. Varje gång som nattvarden firas skapar samma Ande enhet vid vårt nattvardsbord. Det är den heliga Anden som i nattvarden gör den korsfäste och uppståndne Kristus sannerligen närvarande för oss.⁹¹

De troendes gemenskap

Nattvarden för oss samman till en gemenskap i djup mening, *communio*. Den omfattar livet med alla dess aspekter: det vi vill tacka för och hänförs av, det som är i behov av förlåtelse, försoning och förnyade relation och det som vidgar vår blick till att omfatta alla människors rätt till liv och värdighet. Social, politisk och kyrklig splittring utmanas av den gudomliga verklighet som vi möter i nattvarens delade bröd och vin... Vi som firar nattvard delar brödet som i sig består av många korn som var spridda, men som samlats i brödet. Det är en bild för hur nattvarden skapar gemenskap... *Koinonia*-tanken

---

⁸⁹ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.43.

⁹⁰ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.43.

⁹¹ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.43.

har blivit viktig i ekumenisk teologisk reflektion. Det finns ett samband mellan nattvardssyn och kyrkosyn.⁹²

Gudsrikets måltid

Nattvarden är en försmak av skapelsens slutliga förnyelse...Nattvarden är ett rättvisans tecken. Brödet bryts och vinet delas och det räcker till alla...Under nattvarden får vi lika mycket. På så sätt blir själva nattvardsfirandet utgångspunkten för vår kallelse att leva för rättvisa i världen. I gudstjänsten kan detta komma till uttryck genom diakonens delaktighet. Diakonin i vardagen kallas ibland liturgin efter liturgin. De som samlas till församlingens nattvardsfirande bär fram hela världens och sin egen nöd inför Gud.⁹³

Dessa fem motiv utgör en central del i *biskopsbrevet* kring nattvarden som praktik. I detta kapitel har jag refererat till hur *Fira nattvard – Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar* beskriver nattvarden i en luthersk kontext.

6 Färdplan – ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare

Detta kapitel lyfter upp *Färdplan* inom Equmeniakyrkan. Här ges en överblick över dokumentet, dess ärende och mening. Kapitlet tar upp vad kyrkoledarna har nämnt om nattvard i detta dokument. De pratar om nattvard under dessa rubriker. *Identitet: Enhet. Mission: Dela tron vidare. Mission: För världens skull*. Kapitlet avslutas med en självreflektion om *Metodistkyrkan i Sveriges unika bidrag till Equmeniakyrkan*.

I *Färdplan – ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare* tar de nuvarande kyrkoledarna i Equmeniakyrkan, Lasse Svensson, Karin Wiborn och Joakim Hagerius upp utmaningar och vändor för Equmeniakyrkans framtid. Detta kyrkoledarbrev presenterades till

---

⁹² Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.46–47.

⁹³ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s. 47–8.

kyrkokonferensen 2022 som också är brevets mottagare. Såsom kyrkoledarna uttrycker det själva: ”Detta kyrkoledarbrev är skrivet med en önskan att stimulera samtal om Equmeniakyrkans framtid. Vi vill stärka hoppet och kalla till förnyat engagemang.”⁹⁴ Kyrkoledarna menar också att om rörelsen, församlingarna ser och bejakar det liv som växer, då är förnyelse möjlig. I brevets inledning beskrivs syftet med texten, och frågan ”Var är vi nu?” besvaras genom en spaning över samtiden. Därefter följer några perspektiv som kyrkoledarna utifrån samtidsspaningen och reflektionen över kyrkan anser vara viktiga för vägen vidare. De har motiverat sina val av perspektiv och menar att de är tidlösa för den kristna kyrkan. Kyrkoledarnas önskan är att bidra med en gemensam röst in i församlingarnas rörelse och riktning. Kyrkoledarnas perspektiv är indelat i följande kapitel i *Färdplan*:

- Identitet: om enhet och att vara en kyrka i sin egen tid.
- Mission: om kyrkans tredelade uppdrag: vittnesbörd, diakoni och gemenskap.
- Spiritualitet: om en rik andlighet och heliga vanor.
- Kallelse: om ledarskap och herdeskap.

I brevets avslutning finns sedan en summering och möjligheter för vidare bearbetning som församling, ledare eller lekman. Ett kyrkoledarbrev som *Färdplan* är unikt i ett frikyrkligt sammanhang och kan liknas med de olika biskopsbreven eller herdabreven som Svenska kyrkans biskopar eller företrädare gett ut. Detta är ingen vanlig förekomst och har aldrig hänt i Equmeniakyrkans relativt korta historia sedan dess bildande 2011. Något som är intressant att notera är hur *Färdplan* har presenterats. *Färdplan* i Equmeniakyrkan blev presenterat direkt till Kyrkokonferensen 2022 som är Equmeniakyrkans högsta beslutande organ.

Anders Wejryd recenserar i *Kyrkans tidning* det lilla kyrkoledarbrevet ifrån Equmeniakyrkans tre kyrkoledare. Wejryd menar att det lilla häftet är inte helt olikt Svenska kyrkans biskopsbrev till utseendet.⁹⁵ Wejryd är också självkritisk till Svenska kyrkans biskopsbrev och menar att kyrkoledningen i Equmeniakyrkan är mer resonerande än vad biskopsbreven oftast varit och samtidigt utformat som ett mer självklart ord ifrån ledningen till de som ska besluta och ta

---

⁹⁴ *Färdplan* – Ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare, 2022, s.9.

⁹⁵ Wejryd, Anders, 2023. Equmeniakyrkan är mitt i det som Svenska kyrkan fortfarande är i början av. I: *Kyrkans tidning*. Hämtad 26 maj 2023.

ansvar. Wejryd skriver: ”Biskopsbrev riktade direkt till kyrkomötet har aldrig förekommit i Svenska kyrkan. Det har väl ansetts opassande. Den kongregationalistiska Equmeniakyrkan blir i detta fall mer episkopal än Svenska kyrkan.”⁹⁶

Ett uttalande av Anders Wejryd som kanske kan väcka reaktioner i samtalet kring kyrkoledarbrevets vara eller icke-vara bland medlemmar, pastorer, diakoner i Equmeniakyrkans församlingar. Kyrkoledarbrevet är till för att uppmuntra och inspirera. Equmeniakyrkan är brokig med sina drygt 600 församlingar i Sverige med olika bakgrunder, traditioner. Vissa församlingar i Equmeniakyrkan betonar mer det kongregationalistiska och lyfter fram enbart den lokala församlingen. Andra församlingar betonar den lokala församlingen men lyfter också perspektivet att man också är församling för ett geografiskt område och ingår i en större helhet. Den förstnämnda synen har traditionellt varit mer självklar i Missionskyrkor och Baptistförsamlingar ur Equmeniakyrkans bildarsamfund. Det konnektionala har varit ett drag som Metodistkyrkan har haft som sin särprägel, att varje församling också är en del av ett större ”vi”, en del av andra metodistkyrkor lokalt i närheten och en del av den världsvida kyrkan. Equmeniakyrkan som har rötter i 1800-talets väckelse med sina tre bildarsamfund, Svenska Missionsförbundet, Svenska Baptistsamfundet och Metodistkyrkan i Sverige har genom dessa tre något att förvalta. Kyrkoledarbrevet fokuserar mycket på nedåtstigande medlemssiffror för Equmeniakyrkan, vilket är något välkomnande att man vågar adressera det. Men när medlemssiffran i Equmeniakyrkan gick under 60,000 medlemmar var det som att Equmeniakyrkan drabbades av en kollektiv sviktande självbild som saknar motstycke. En stor betoning på siffror kunde läsas i olika kristna tidningar samt att tidningen *Sändaren* som är starkt kopplat historiskt till samfundet började mer och mer lägga fokus på siffror.⁹⁷ Det är bra att jobba för att vi ska bli fler i våra församlingar, frågan är till vilket pris? Problemet blir anser jag när man enbart är så fokuserade på siffror, medlemsantal, nya sätt att implementera ledarskapsteorier ifrån näringslivet in i kyrkan för att bli fler att man tappar det mest centrala. Det som är kyrkans grundläggande uppdrag. Dessa tabeller med siffror tror jag skapar en osund kultur inom Equmeniakyrkan då man ivrigt ser för mycket på andra församlingar och man

---

⁹⁶ Wejryd, Anders, 2023. Equmeniakyrkan är mitt i det som Svenska kyrkan fortfarande är i början av. I: Kyrkans tidning. Hämtad 26 maj 2023.

⁹⁷ Lund, Per-Erik, 2022. *Fortsatt nedåt för Equmeniakyrkan – nu under 59,000 medlemmar*. I: *Sändaren*. Hämtad 12 augusti 2023.

enkelt kan hamna i jämförelsens förbannelse som inte gynnar någon vill jag påstå. Det djupast väsentliga är ju att fira gudstjänst, att döpa människor, att fira nattvard, att möta människor i samtal. Att vara i församlingen på den lokala platsen där man är satt att verka. Att också vara Guds församling i den världsvida kyrkans djupa gemenskap. Detta är kyrkans yttersta kallelse.

Vidare kommer jag ta upp vad Färdplan och kyrkoledningen tar upp och säger om nattvarden i Equmeniakyrkan, detta får bli en nutidsspaning i den kyrkan jag själv är en del av.

6.1 Identitet: Enhet

2011 när Equmeniakyrkan bildades förenades metodister, baptister och missionsförbundare till en gemensam kyrka.⁹⁸ Man formade en ny kyrka trots olika syn på kyrkosyn, dopet och nattvardens plats och synen på sakramenten. Equmeniakyrkan ser sig själva som ett hoppfullt tecken för den världsvida kyrkan. Equmeniakyrkans bildande markerar inte heller slutpunkten för den ekumeniska strävan utan snarare ett provisorium till den fullkomliga enheten. När det kommer till kyrkosyn, synen på sakramenten i relation till denna ekumeniska strävan talar man såhär: ”Vi vill fortsätta att verka för ömsesidigt erkännande av ämbete och dop, och för en gemenskap runt bordet, dukat med Kristi kropp och blod.”⁹⁹

6.2 Mission: Dela tron vidare

Under rubriken *Dela tron vidare* väljer kyrkoledarna att tala om hur just detta ska gå till. Kyrkoledarna trycker på att det är genom kärleken som sänder Gud sin ende son, sann Gud och sann människa, för att försona alla människor med sig. Detta är en historisk händelse. Kyrkoledarna menar också att påskens drama är ett vittnesbörd om den oföränderliga kärleken, ett mysterium att närma sig och likt en gåva finns den att ta emot. Kyrkoledarna skriver vidare att:

Varje gång vi dukar nattvardsbordet och inbjuder människor att komma nära Jesus genom att ta emot honom i bröd och vin ger vi redskap att ta emot Guds försoning samtidigt som vi genom firandet gestaltar en försonad gemenskap. Det är ett starkt vittnesbörd om ett nytt liv i Kristus

---

⁹⁸ Färdplan – Ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare, 2022, s. 32.

⁹⁹ Färdplan – Ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare, 2022, s. 32.

Jesus. Ett öppet nattvarvsfirande är en inbjudan till alla som vill utforska försoningens hemlighet och ta emot gåvan genom Jesus Kristus.¹⁰⁰

6.3 Mission: För världens skull

De tre kyrkoledarna skriver att: ”Ett starkt samhällsengagemang är lika viktigt som den personligt tillägnade tron när det gäller mission.”¹⁰¹ Samhällsengagemang, och ett diakonalt fokus med en nattvarvsrörelse brukar oftast gå hand i hand och gör så också vid vidare läsning, vidare skriver kyrkoledarna:

När vi delar bröd och vin mellan oss, gåvorna som vi har fått genom Jesu liv, död och uppståndelse, gestaltar vi i nattvarden också en social och ekonomisk gemenskap. Måltiden är därmed djupt förbunden med församlingens omsorg – det som förkunnas i nattvarden liturgi realiseras i församlingens diakoni.¹⁰²

Här ligger en nyckel i att förstå nattvarden förlängda arm ut i samhället som vittnar om att kyrkan i sitt väsen inte är en isolerad ö ifrån sitt samhälle utan snarare en arm som krokar utåt. Varje gång en gemenskap firar nattvard i församlingens mitt så gestaltar man fred, försoning och jämlikhet. Kyrkoledarna har uttryckt sig så här om vad som skulle kunna tolkas som en effekt av att fira nattvard, alltså vad det gör med oss:

Omsorgen om den som lever i utsatthet och gemenskapen med den som är ofrivilligt ensam är en förlängning av den heliga måltiden. I brödet och vinet som delas under mässan och där nattvarden innehåll ständigt levs ut är Jesus närvarande genom sin Ande.¹⁰³

Kyrkoledarna visar på ett konkret sätt att socialt engagemang, omsorg, det som förkunnas i nattvarden liturgi är realisationen av församlingens diakonala uppgift och uppdrag. Att kyrkoledarna talar om mässan är en främmande terminologi för många där mässan eller högmässa leder till associationer med svenska kyrkans gudstjänster och kyrkosyn. Jag ställer

---

¹⁰⁰ Färdplan – Ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare, 2022, s 42.

¹⁰¹ Färdplan – Ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare, 2022, s. 47.

¹⁰² Färdplan – Ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare, 2022, s 48.

¹⁰³ Färdplan – Ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare, 2022, s 48.

mig ovetande och frågande till det ordvalet just där. Är det en ambition att vilja vara i linje med en allmänkyrklig karaktär? Är det ett sätt att visa på ekumenik med ett sådant ordval i stället för gudstjänst? Hursomhelst så förklarar kyrkoledarna och är tydliga med att Jesus Kristus är närvarande i bröd och vin genom sin ande. Kyrkoledarna verkar här ta en metodistisk ståndpunkt, med betoning på anden och att alla som vill är välkomna att ta emot av nattvarden.

Metodistkyrkan i Sveriges bidrag till Ekumeniakyrkan

Här vill jag skriva en liten självreflektion om Metodistkyrkan i Sverige som var en territoriell del av den globala rörelsen inom UMC. Metodistkyrkan i Sverige var det klart minsta samfundet vid samgåendet. Metodistkyrkan i Sverige i jämförelse med de andra två bildarsamfundena Svenska Missionskyrkan och Svenska Baptistsamfundet betonade nattvarden som mer sakramental och dessutom kyrkan som en del i den världsvida, allmänliga kyrkan än mer. Samtidigt hade den djupa rötter i folkväckelsen med betoning på människans egen trosavgörelse. Den kombinationen var och förblev unikt för Metodistkyrkan i Sverige vill jag påstå.

7 Resultat och diskussion

Jag återvänder till mina frågeställningar som jag avser att utreda utifrån mitt samlade material:

- Vem får ta del av nattvarden i respektive kyrkotradition?
- Vad får nattvarden för konsekvenser?

Det har gått upp för mig under arbetet med dessa dokument att man tänker annorlunda kring vad som sker i nattvarden, vilka som är inbjudna till nattvarden och vad nattvarden gör med oss. Detta har varit frågor som har väckt ett stort intresse i mig. Jag uppfattar att vissa kyrkor inte följer sina egna dokument, utan i praktiken agerar helt annorlunda. *Brödet är ett brutet för alla...eller?* Församlingar, kyrkor där människor inte kan känna sig inbjudna till nattvarens måltid, utan där nattvarden medvetet eller omedvetet har använts som ett sätt, redskap att dra skiljelinjer mellan människor, vika som är ”inne” eller ”utanför” är enligt mig olyckligt och smärtsamt.

7.1 Vem har tillträde till nattvardsbordet?

I denna del presenteras resultaten hur respektive kyrkor tänker vilka som har tillträde till nattvardsbordet. I mitt samlade material finns tre olika traditioner samlade. Den lutherska, Svenska kyrkan med *Biskopsbrevet Fira nattvard*. UMC med *This Holy Mystery*. Equmeniakyrkan med *Färdplan - Ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare*.

I luthersk kontext krävs det att du är döpt. Svenska kyrkan menar: ”...att nattvarden är en måltid för de döpta.”¹⁰⁴ Låt oss titta på vad de andra kyrkotraditionerna som står bakom de dokumenten jag har tittat på säger om detta.

UMC är lite annorlunda än Svenska kyrkan på denna punkt. *THM* menar att alla som vill, som bekänner är välkomna fram till nattvarden. Här gör alltså UMC något som avviker ifrån traditionen, nattvarden brukar oftast föregås av dopet, att man är döpt. Wesley bekräftade relationen mellan dop och nattvard. *THM* menar att de odöpta behöver undervisning angående relationen mellan dop och nattvard.¹⁰⁵

Equmeniakyrkan som är en sammanslagning av tre olika frikyrkliga samfund, denna fusion av samfund har fått mogna, växa samman och balansera sina olika synsätt på dop, nattvard och ämbete. Det har inte varit enkelt eftersom man i de tre bildarsamfunden hade olika synsätt på dessa ting. Kyrkoledarna tycks enligt *färdplan* ta en ganska traditionell metodistisk hållning när de talar om nattvarden i *Färdplan*, att nattvardsbordet är öppet för alla som vill söka sig nära Jesus.¹⁰⁶ Här står kyrkoledarna nära den metodistiska uppfattningen såsom den uttrycks i *THM*.

Samtidigt kan jag uppleva att det också kan finnas problem med Equmeniakyrkan och UMC:s sätt att förhålla sig till dopet som grund till nattvarens gåvor. Vi har två sakrament. Sakrament som är gåvor från Gud till oss. Jag kan också se problematiken att man plockar bort dopet som förutsättning till att få ta emot nattvarden som i tidig kristen fornkyrklig tradition varit inträdet till det kristna livet och tecknet på detsamma. Om dopet är vårt inträde som Svenska kyrkan menar till nattvarden bör det föregås av olika typer av dopskolor, katekumenat,

---

¹⁰⁴ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.73.

¹⁰⁵ This Holy Mystery. A United Methodist Understanding of Holy Communion, 2004, s.15.

¹⁰⁶ Färdplan – Ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare, 2022, s.54.

kristendomsskola vilket är vanligt i vissa kyrkor oftast i de kyrkorna som har dopet som obligatoriskt före nattvard. Kanske är detta något som UMC och Equmeniakyrkan tappat, det ständiga samtalet kring dop och nattvard samt olika typer av "Nattvardsskolor", "Frikyrkliga katekumenat" om man så vill. Equmeniakyrkan har väckelsehistoria i sitt DNA, då finner jag det anmärkningsvärt att Equmeniakyrkan och UMC inte menar att dopet ska föregå nattvard. Historiskt sett har det varit krav på själva bekännelsen vilket i praktiken det fortfarande är att bekänna Jesus Kristus som din Herre och frälsare men detta är inte heller något där Equmeniakyrkan agerar som någon slags auktoritet och det finns inte ett mått på hur mycket du ska tro.

Rent kyrkohistoriskt finner jag Equmeniakyrkans väg att gå i vem som får ta emot nattvarden inte förbluffande. Eftersom det var flera samfund som gick ihop och blev Equmeniakyrkan i ekumenisk anda känns det som att det skulle vara logiskt att lägga vikt vid att flera samfund blir ett. Att alla tre bildarsamfund Metodistkyrkan, Svenska Missionskyrkan, Svenska Baptistsamfundet som blev Equmeniakyrkan alltid varit del av den världsvida kyrkan och firat det sakrament som delas världen över. Detta leder mig till frågan; Har man möjligtvis urholkat en grundbult i den världsvida kristna kyrkans historia?

Utifrån ett pastoralt perspektiv om jag tänker mig in i situationen vid nattvarden så är det inte enkelt att som pastor eller präst neka någon att ta emot nattvard. Där kommer den pastorala aspekten in, vem är jag att neka någon som vill ta emot av Guds nådemedel? Då kan jag förstå Equmeniakyrkan och UMC som stödjer sig på *THM. Fira nattvard* menar: "Då gäller gästfrihet. Den pastorala omsorgen är vägledande..."¹⁰⁷ Svenska kyrkan tycks ändå åberopa en pastoral vägledning. Det är besvärligt enligt mig när man inte är konsekvent. Att man kan säga en sak och göra något annat.

I den mån kristna inte kan förenas i full gemenskap kring samma bord till att äta samma bröd och dricka ur samma bägare, försvagas deras missionerande vittnesbörd både individuellt och korporativt.¹⁰⁸

BEM-dokumentet menar att detta är problematiskt i den kristna kyrkan att kyrkans missionerande vittnesbörd att vara ett tecken försvagas när kristna inte kan förenas i full

---

¹⁰⁷ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.76.

¹⁰⁸ Dop, nattvard och ämbete – grunddokument för samtal om kyrkans enhet, 2014, s.32.

gemenskap. Samtidigt som det finns olika sätt att vilja förklara vad som händer i nattvarden och att det utgör kanske olikheterna till varför man inte kan tänka sig att förenas i nattvarden.

Färdplan – Ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare är ett välkommet inslag i Equmeniakyrkans relativt korta historia. Färdplan lyfter upp viktiga saker för Equmeniakyrkans församlingar. Det står relativt lite om nattvard i färdplan. Färdplan tas emot på ett positivt sätt ifrån medarbetare i kyrkan, kanske är uppfattningen en helt annan på medlemsnivå? Nattvarden benämns under identitet och mission vilket i sig är intressant och kyrkoledarna lyfter fram Equmeniakyrkans nuvarande syn på nattvardens gåvor och bruk. Equmeniakyrkan har valt den väg som UMC gjort angående vilka som har tillträde till nattvardsbordet. Kyrkoledarna skriver i *Färdplan*: ”Ett öppet nattvardsfirande är en inbjudan till alla som vill utforska försoningens hemlighet och ta emot gåvan genom Jesus Kristus.”¹⁰⁹ Kyrkoledarna menar att nattvardsbordet är öppet för alla som vill ta emot och komma närmre en relation med Jesus Kristus. Det tycks här enligt kyrkoledarna inte finnas något krav på dop innan man tar nattvard i en församling tillhörande Equmeniakyrkan eller hur mycket man ska tro eller ha för förkunskaper innan. Equmeniakyrkans ekumeniska avsikter går i linje med *BEM-dokumentet* och kyrkoledarna ”vill fortsätta att verka för ömsesidigt erkännande av ämbete och dop, och för en gemenskap runt bordet, dukat med Kristi kropp och blod.”¹¹⁰

7.2 Kan nattvarden bli exkluderande?

Finns det risk att man blir exkluderad i en församling inom Svenska kyrkan om man inte är döpt och vill ta emot nattvarden? Så tycks vara fallet om man bara tittar på vad dokumenten säger om sig själva samtidigt som det framgår väldigt tydligt i praktiken att prästerna i Svenska kyrkan väldigt sällan kollar om personen i fråga är döpt som kommer fram vid nattvardsringen. Då tycks detta uttalande i biskopsbrevet väldigt missvisande: Varje gång nattvard firas så enligt Biskopsbrevet är det ett tecken på att man inte kan göra skillnad på människor.¹¹¹ För mig låter detta ologiskt att man hävdar att nattvarden är endast för de döpta fast man i praktiken gör något annat. Här blir det påtagligt att nattvardssyn inte nödvändigtvis reflekteras i praktiken och att

---

¹⁰⁹ Färdplan – Ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare, 2022, s 42.

¹¹⁰ Färdplan – Ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare, 2022, s.32.

¹¹¹ Fira nattvard. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 2020, s.36.

det kan ske en slags pastoral kognitiv dissonans. Skulle ett öppet nattvardsfirande vara aktuellt? Man har funderat över detta och det har varit uppe på ett antal kyrkomöten sedan 2005 men inte lett till någon förändring. Svenska kyrkan är inte längre idag en majoritetskyrka på samma sätt. Idag ser samhället annorlunda ut och är inte längre lika homogent.

7.3 Nattvårdens konsekvenser

I mitt material finner jag att både Martin Luther och John Wesley förespråkade sina följare att ta nattvard ofta. I frikyrklig tradition är inte nattvarden lika framträdande. Vad får nattvarden för konsekvenser? Här nedan reflekterar jag över två starka och direkta konsekvenser av nattvarden, helgelse och diakoni.

Helgelse som konsekvens av nattvarden

Jag har hela tiden funderat över frågan kring helgelse kopplat till nattvarden hur starkt detta betonas i nattvarden i de olika dokumenten och kyrkotraditionerna jag har tittat på. Helgelse i nattvarden är starkt och nära kopplat till andens närvaro. *BEM-dokumentet* understryker att Anden är en förutsättning för kyrkans helgelse och människor. ”Genom nattvarden skänker Den helige Ande en försmak av Guds rike: Kyrkan mottar den nya skapelsens liv och förvisning om Herrens återkomst.”¹¹²

BEM-dokumentet understryker att helgelse också är tacksägelse till Fadern. Genom tacksägelse förmår vi att se på oss själva och vårt liv, vi kan lyfta blicken ifrån oss själva och vårt jag och se vad vi innerst inne är tacksamma för, detta kan leda till helgelse, en strävan att söka sig än djupare i relation med den treeniga Guden:

Nattvarden som alltid innefattar både ord och sakrament, är en förkunnelse och ett firande av Guds gärningar. Den är den stora tacksägelsen till Fadern för allt som skett i skapelse, frälsningen och helgelse för allt som Gud nu verkar i kyrkan och i världen trots människors synder, för allt som Gud kommer att göra när han för Gudsriket till fullkomning.¹¹³

---

¹¹² Dop, nattvard och ämbete – grunddokument för samtal om kyrkans enhet, 2014, s.30.

¹¹³ Dop, nattvard och ämbete – grunddokument för samtal om kyrkans enhet, 2014, s.26.

This Holy Mystery lyfter fram följande: ”Den wesleyanska traditionen har alltid varit att nattvard är ett tillfälle för helgelse, helande och nåd.”¹¹⁴ Wesley menade alltså att varje gång man firar nattvard så är det ett tydligt tillfälle för helgelse. Den heliga Andes närvaro är en förutsättning för att nattvarden också ska bli nattvard enligt metodistisk nattvardssyn.

Svenska kyrkans biskopsbrev nämner ordet helgelse eller en form av det en enda gång: ”Vi kommer med oss själva inför Gud för att tas i bruk och – genomlysta av Guds nåd – helgas och sändas ut i världen.”¹¹⁵ Jag finner stöd för att det genom mitt material och ovannämnda citat går att förstå varför det är så. Anden är och förblir något i nattvarden som UMC och Equmeniakyrkan tydligare har fokus på än Svenska kyrkan, därför förblir helgelse-stråket inom nattvarden i UMC och Equmeniakyrkan än mer tydligare och central för deras nattvardsförståelse. Svenska kyrkan har mer behov av att försöka förstå nattvarden med vad som händer med själva elementen. Därmed får anden en mer undandömd roll i nattvarden inom Svenska kyrkan.

Diakoni som konsekvens av nattvarden

Biskopsbrevet *Fira nattvard* kopplar diakonin in i en luthersk kontext i nattvarden. Brödet och vinet delas och räcks till alla även de som inte är närvarande. Här sker kopplingen mellan bordet och diakonens delaktighet. Diakonin i vardagen är som citatet menar liturgin efter liturgin. Det som sker efter mässan eller när gudstjänsten är slut är att gudstjänsten fortsätter i vardagen. Vi människor får gå ut, sänds ut och visas på denna försmak av skapelsens förnyelse. Därför brukar diakoni eller ett starkt socialt arbete inom kyrkor gå hand i hand med ständigt nattvardsfirande församlingar. Diakoni och nattvard hänger tätt samman.

Nattvarden är en försmak av skapelsens slutliga förnyelse...Nattvarden är ett rättvisans tecken. Brödet bryts och vinet delas och det räcker till alla...Under nattvarden får vi lika mycket. På så sätt blir själva nattvardsfirandet utgångspunkten för vår kallelse att leva för rättvisa i världen. I gudstjänsten kan detta komma till uttryck genom diakonens delaktighet. Diakonin i vardagen kallas ibland liturgin efter liturgin. De som samlas till församlingens nattvardsfirande bär fram hela världens och sin egen nöd inför Gud.¹¹⁶

---

¹¹⁴ *This Holy Mystery*. A United Methodist understanding of the Holy communion, 2004, s.15.

¹¹⁵ *Fira nattvard*. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 202, s.43.

¹¹⁶ *Fira nattvard*. Brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar, 202, s.48.

I *Färdplan – Ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare* är det intressant att notera hur Equmeniakyrkans kyrkoledning skriver och uppfattar sig själva och sitt uppdrag. Diakoni hamnar under kapitlet mission i *Färdplan*.

Diakoni är tätt sammankopplat med mission. Nattvardens sändning går att koppla samman med både mission och diakoni. Efter nattvarden sänds deltagarna ut i en värld att tjäna och verka såsom *This Holy Mystery uttrycker* det: ”Sänd oss ut i världen i den heliga Andes kraft att ge oss själva till andra såsom du har gett dig själv till oss.”¹¹⁷

8 Slutsats och avslutning

Vem får ta del av nattvarden i respektive kyrkotradition

I luthersk kontext är dopet en förutsättning för att ta del av gåvorna, trots att få präster inom Svenska kyrkan kollar om de som kommer fram till nattvarden faktiskt är döpta. Utifrån detta vill jag mena att det är problematiskt när man som kyrka har dokument som man vilar sig på men i praktiken gör tvärtemot. Varför ska man då ha dokument överhuvudtaget? I metodismen och Equmeniakyrkan praktiseras den öppna nattvarden samtidigt som samhörigheten av dop och nattvard betonas.

Vad får nattvarden för möjliga konsekvenser

Jag har identifierat två starka konsekvenser som en följd av nattvarden eller regelbundet deltagande både i Svenska kyrkan, UMC och Equmeniakyrkans nattvardsfiranden.

Den första konsekvensen av nattvard är helgelse. Helgelse skulle jag säga inte är ett lika framträdande drag i Svenska kyrkans förståelse av nattvard eftersom betoningen av anden utifrån ett helgelseperspektiv inte är lika framträdande i *Biskopsbrevet – Fira nattvard*. UMC och Equmeniakyrkan har större betoning på andens närvaro och helgelse i nattvarden utifrån dokumentet *THM* som ligger mycket till grund för UMC och Equmeniakyrkans sätt att förhålla sig till nattvarden.

---

¹¹⁷ *This Holy Mystery. A United Methodist understanding of the Holy communion*, 2004, s 10.

Den andra konsekvensen av nattvard är diakoni vars avtryck är närvarande i både Svenska kyrkan, UMC och Equmeniakyrkan. Diakoni och nattvard hör ihop med varandra. Diakonins avtryck i nattvarden hjälper oss att förstå, se och höra världens nöd än mer. Att vi som deltar i nattvarden liturgi behöver ”gå ut” till vardagens liturgi med bröd till människor som behöver det.

Avslutning

Jag skulle önska en nattvardsväckelse inom Equmeniakyrkans församlingar för jag tror att det är där vi människor möts i ögonhöjd som individer och framförallt som kollektiv, som Guds folk. Där möts vi runt bordet. Där möts vi i gemenskap. Där är vi alla lika inför varandra och Gud. Där får vi hämta kraft ur källan. Vi får sändas ut i världen. Vi får ge ut och ge vidare och låta den måltiden vi delat hjälpa oss att gå helighetens väg där målet för vår vandring är den himmelska glädjen. Nattvarden bidrar enligt min uppsats till helgelse och en diakonal insikt. Det hänger tätt samman. Jag tror att kyrkor längtar efter mer av förnyelse och andens närvaro i församlingar. Anden är närvarande i nattvarden. Nattvarden är ett lysande exempel på en kristen praktik som gör Andens närvaro möjlig. Därav är nattvarden en väldig möjlighet till förnyelse och reformering inom både den världsvida kyrkan, Svenska kyrkan och Equmeniakyrkan. Att fira nattvard oftare är ett sätt för Kristi kyrka att manifesteras sig och statuera ett försoningens tecken. Detta tecken som både är ett rättvisans tecken och visionen, måltid delad med alla kommer oss till mötes i nattvarden.

Jag inledde uppsatsen med ett citat ifrån Jonas Idestrom i hans bok *ikoniska kartor*, han talar om teologi som ett verb alltså att nattvard är och kan vara praktiserad teologi i handling likt ett verb och inte som en stringent teori. Om nattvarden är praktiserad teologi såsom Idestrom menar då är den ju också formbar. Tidigare ställde jag frågan om Equmeniakyrkan har urholkat något inom den kristna kyrkans tradition när det kom till att dopet bör föregå nattvarden som har sedan urkyrkan varit gängse. Jag anser att man inte har det. Här har man valt en väg likt UMC att alla som söker sig till bordet är välkomna. Ett sätt att se på inbjudan till nattvarden i en modern tid. Om både Equmeniakyrkan och Svenska kyrkan ska hänga med i samhällets utmaningar där vi möter ett mer fragmentiserat samhälle, ett mer mångkulturellt samhälle och människor som är andligt sökande så behöver vi fortsätta tala kristen tro, bemöta människor men kanske på ett öppnare sätt se på nattvarden och dess öppenhet eftersom alla människor som söker sig till nattvarden är möjligtvis inte alltid döpta. Det är inget man kan förutsätta idag.

Kanske kan orden ifrån Karin Johannesson och Carl Stattin vara något vägledande ifrån inledning till uppsatsen, till argument för en mer öppnare syn på Svenska kyrkans hållning när det gäller nattvarden? Att nattvarden kan också få vara något mystagogiskt där erfarenheten kan komma först snarare än de stringenta teologiska teorierna kring nattvarden? Då kan nattvarden, bli en väg in till Jesus Kristus. Erfarenheten före ordningen och till och med tradition. Jag tror den världsvida kyrkan oavsett vad vi har för samfundsstämpel behöver bemöta människor först och som kyrka visa på en öppenhet gentemot människor som kommer fram och vill söka sig närmre nattvardsbordet. Ekumenik bland olika kyrkotraditioner tar bevisligen tid vilket min forskning visar på. Olika kristna kyrkor världen över har kommit olika långt i att förhålla sig, ta hänsyn till och visa generositet och respekt gentemot varandra.

Som avslutning; Innan jag började skriva och arbeta med denna uppsats trodde jag inte att jag slutligen skulle argumentera för den väg som Ekumeniakyrkan och UMC har valt att gå när det gäller att nattvardsbordet är öppet för alla som vill ta emot. Jag uppfattade till det yttre att man hade möjligen kanske urholkat en kristen ”grundbult”. De pastorala skälen fick mig att ändra mig och jag ställer mig snarare denna fråga som avslutning; Varför neka den som vill söka sig närmre Kristus? John Wesley menade att nattvarden är a ”means of conversion”, ett slags omvändelsemedel.¹¹⁸ Varför neka någon möjligheten att få ta emot nattvard? Nattvarden är kyrkans nådemedel. Genom denna väg, genom mysteriet i nattvarden kanske man kan bli en kristen, få vetskap och lärdom om den väg som bär över allt annat.

9 Sammanfattning

Uppsatsen syfte har varit att studera nattvarden i olika protestantiska kyrkotraditioner, utifrån dess öppenhet och konsekvenser. Finns det några begränsningar för vem som kan ta emot nattvard? Vilken betydelse tillmäter dessa traditioner Herrens nattvard; vilka konsekvenser får det? Uppsatsen bygger på fyra dokument, ett ekumeniskt dokument från Kyrkornas världsråd, därefter följer uppsatsen med dokument om nattvarden från UMC, Svenska kyrkan och Ekumeniakyrkan. Undersökningen mynnar ut i att författaren konstaterar att Svenska kyrkan inte är helt konsekvent i sin syn på nattvarden – nattvarden är en måltid för de döpta men

---

¹¹⁸ The United Methodist Church. (2013). World Communion Sunday 2013 and Communion as Converting Ordinance. Hämtad 22 Augusti 2023.

praktik kan variera. Inte heller den helige Andes närvaro är mer central och kopplingen mellan nattvarden och helgelsen är inte särskilt tydlig i Svenska kyrkan, vilket å andra sidan är fallet i Equmeniakyrkan och UMC. Författaren kommer fram till att nattvardsbordet bör vara öppet för alla som söker sig dit. Avslutningsvis längtar författaren också efter en nattvardsväckelse i sin egen kyrkliga gemenskap, i Equmeniakyrkan.

10 Litteraturförteckning

- Bexell, O. (2003). *Sveriges kyrkohistoria. 7, Folkväckelsens och kyrkoförnyelsens tid.* (O. Bexell, & I. Wernolf, Red.) Stockholm: Verbum.
- Bibelsällskapet (2001). *Bibel 2000: Bibelkommisionens översättning.* Stockholm: Verbum.
- Bradshaw, P. F. (2004). *Eucharistic Origins.* Cascade Books.
- Dahlgren, S., & Floren, A. (1996). *Fråga det förflutna - En introduktion till modern historie forskning.* Lund: Studentlitteratur.
- Ideström, J. (2021). *Ikoniska kartor - Att göra teologi i kyrkans vardag.* Stockholm: Verbum.
- Kieffer, R. (1996). *Nattvards Teologi.* Stockholm: Verbum.
- Kyrkoledningen. Svensson, L., Hagerius, J., & Wiborn, K. (2022). *Färdplan - ett kyrkoledarbrev med perspektiv för vägen vidare.* Bromma: Eumeniakyrkan.
- Lindh, K. (2022). *Mystagogiken vill göra en förtrollad värld tillgänglig.* I: Kyrkans Tidning. <https://www.kyrkanstidning.se/teologi/mystagogik-en-hjalp-att-vaxa-i-tro>. Hämtad 12 Augusti 2023.
- Lund, P.-E. (2022). *Fortsatt nedåt för Eumeniakyrkan – nu under 59 000 medlemmar.* I: Sändaren. <https://www.sandaren.se/nyhet/fortsatt-nedat-eumeniakyrkan-nu-under-59-000>. Hämtad 12 Augusti 2023.
- Runyon, T. (1998). *The New Creation - John Wesley's Theology Today.* Nashville: Abingdon Press.
- Svenska kyrkan. (2020). *Fira nattvard - brev från biskoparna till Svenska kyrkans präster och församlingar.* Uppsala: Svenska kyrkan.
- Sveriges kristna råd. (2014). *Dop, nattvard och ämbete. (BEM-dokumentet).* Bromma: Sveriges kristna råd.
- The United Methodist Church. (2013). *World Communion Sunday 2013 and Communion as Converting Ordinance.* <https://www.umcdiscipleship.org/blog/world-communion-sunday-2013-and-communion-as-converting-ordinance>. Hämtad 22 Augusti 2023.
- This Holy Mystery: A United Methodist Understanding of Holy Communion.* (2004). Nashville: The General Board of Discipleship of The United Methodist Church.
- Thyr, A. (2010). *(Kom), Nu är allt tillrett! Om argument för och emot öppet nattvardsbord.* (Kandidatuppsats) Göteborgs Universitet.

Wejryd, A. (2023). *Equmeniakyrkan är mitt i det som Svenska kyrkan fortfarande är i början av*. I: Kyrkans Tidning. <https://www.kyrkanstidning.se/kultur/equmeniakyrkan-ar-mitt-i-det-som-svenska-kyrkan-fortfarande-ar-i-borjan-av>. Hämtad 26 Maj 2023.